

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání Montessori vzdělávací program

1. Identifikační údaje mateřské školy

**Název: Mateřská škola Montessori Jablonec nad Nisou,
Zámecká 10, příspěvková organizace**

Adresa: Zámecká 10, Jablonec nad Nisou 46606

Zřizovatel školy: Statutární město Jablonec nad Nisou

Ředitelka: Mgr. Lucie Klubrt Hillebrandová

Telefon: 483 302 625

IČO: 867 970 34

E – mail: montessori.jbc@seznam.cz

Internetové stránky: www.montessori-jbc.cz

Zpracovatelé: Mgr. Lucie Klubrt Hillebrandová, Vlasta Hillebrandová, Bc. Zdenka Drobníková,

Čj. 1/20024/švp

Platnost dokumentu od 1. 1. 2024

2. Obecná charakteristika školy

Mateřská škola Montessori se nachází na Vrchoslavicích v okrajové části města Jablonec nad Nisou. Kapacita školy je 76 dětí, které jsou umístěny do čtyř vzájemně prostupných tříd A, B, C, D. Budova je dvoupodlažní, podsklepená, součástí jsou i půdní prostory. V prostorách suterénu se nachází školní kuchyně, sklady potravin a sklep s plynovou kotelnou. V přízemí budovy jsou prostory pro děti – třída A, šatna, umývárna a toalety.

V prvním poschodí se nacházejí prostory pro třídy B, C a ředitelna. Celá přístavba patří třídě D. Je to originálně, moderně řešená budova, která je propojena s původní. Škola má vlastní, přiměřeně velkou zahradu. V MŠ aktuálně pracuje 9 pedagogů, 1 asistent pedagoga a 5 provozních zaměstnanců. Je první mateřskou školou Montessori, která vznikla v České republice po roce 1989, a od té doby prošla velkým vývojem. Stala se modelovou mateřskou školou Montessori v ČR a fakultní školou Technické univerzity v Liberci.

3. Podmínky vzdělávání

3.1 Věcné podmínky

MŠ je příspěvková organizace, provoz je hrazen z příspěvků obce, Výši úplaty za předškolní vzdělávání, kterou platí rodiče, stanoví zřizovatel mateřské školy v souladu s § 123 odst. 4 zákona č. 561/25004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a v souladu s ustanoveními § 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Prostorové uspořádání vyhovuje věkově heterogenním skupinám. Vybavení vychází z principů a materiálů Marie Montessori. Prostředí je připravené pro rozvoj dětského ducha na základě senzitivních období. Interiér je vyzdoben dětskými pracemi, ostatní výtvořky, práce a výrobky si děti dávají do svých osobních zásuvek, nebo se archivují v portfoliích. Mají možnost tak denně informovat rodiče o své práci nebo si odnést výtvořky hned domů. Na budovu MŠ ihned navazuje školní zahrada, lesy, hřiště.

3.2 Životospráva

Děti jsou stravovány podle zásad zdravé výživy. Jejich jídelníček je sestavován tak, aby zahrnoval všechny druhy potravin. Zařazujeme bio potraviny, dostatek zeleniny a ovoce. Pitný režim je zajištěn po celý den. Děti využívají sebeobslužný styl svačin a částečně obědů. Je zajištěn pravidelný rytmus a řád. Rodiče mohou přivádět děti podle svých možností. Děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku podle počasí. Jednou týdně chodíme cvičit do tělocvičny ZŠ nebo na celé dopoledne ven. Je respektována individuální potřeba aktivity, spánku, odpočinku a stravovacích potřeb. Děti mají v průběhu dne možnost odpočinku. Je zajištěn dostatek volného pohybu v budově MŠ i při pobytu venku, kde jsou děti dostatečně dlouho. V teplých dnech se program a činnosti přenášejí ven a v budově jsme jen po nezbytně nutnou dobu. V zimním období v závislosti na sněhových podmínkách pořádáme „Týden zimních radovánek“ kdy se celé dopoledne po celý týden věnujeme běhkování, bobování, hrám se sněhem atd. v těsné blízkosti školy. V jarních měsících pořádáme tzv. Sportovní týden.

3.3 Psychosociální podmínky

Nově přijaté děti mají možnost se adaptovat postupně. Rodiče dle svých časových možností mohou trávit v MŠ čas se svým dítětem a postupně prodlužovat dobu, kdy je dítě v MŠ samo. Nejdéle však do konce září. Vycházíme ze zcela individuálních potřeb každého jedince a uplatňujeme principy Marie Montessori. Učitelé respektují potřeby dítěte, navozují situace klidu a pohody. Děti se učí klidu, komunikaci, spolupráci, lásky, trpělivosti, samostatnosti, zodpovědnosti a vnitřní sebedisciplině. Dostává se jim jasných a srozumitelných pokynů na základě rovnosti a přátelství. Učitelé na základě vědeckého pozorování dle Marie Montessori provázejí děti citlivě jejich senzitivními fázemi, respektují jejich rozhodnutí a podporují jejich celkový rozvoj. Při přijetí dítěte, které již navštěvovalo jinou MŠ s jiným ŠVP, nabízíme jeho rodičům možnost návštěvy naší školy ještě před přestupem. Seznámí se s filozofií pedagogiky M. Montessori, upozorníme na rozdíly ve vedení dítěte a nabídneme možnost návštěv i s dítětem, aby bylo na přechod lépe připraveno.

3.4 Organizace

Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na potřeby dětí. Práce učitelů vychází z principů pedagogiky Marie Montessori. Má tedy určitý rytmus, řád a je velmi flexibilní. Děti mají dostatek prostoru na práci i hru, mají možnost vše dokončit, nebo se k tomu později vrátit. Pracují svým tempem. Průvodci vycházejí z potřeb a senzitivních fází dětí na základě vědeckého pozorování dle Marie Montessori. V dostatečné míře jsou zařazovány pohybové aktivity. Obzvláště ve venkovním prostředí. Nejsou překračovány počty dětí ve třídách, ale dvě ze tříd jsou vzájemně prostupné. V celé MŠ vládne klid, ve kterém děti mohou nacházet zázemí a bezpečí.

3.5 Řízení mateřské školy

Povinnosti a pravomoci pracovníků jsou uvedeny v náplni práce. Dílčí úkoly jsou udělovány buď ústně nebo písemně. Vzhledem k velikosti školy je informační systém vyřešen většinou osobním kontaktem případně vyvěšen na nástěnce pro zaměstnance. 1x v týdnu mají učitelé možnost přímých konzultací s ředitelkou školy a jejich povinností je i vzájemné pozorování při práci s dětmi (hospitace v jiné třídě). Pedagogický sbor je veden k tomu, aby velmi úzce spolupracoval mezi sebou a s rodiči dětí. Mateřská škola spolupracuje se zřizovatelem a ostatními složkami státní správy. Spolupráce je s blízkou základní školou, a hlavně se Základní školou Montessori.

3.6 Personální a pedagogické zajištění

Všichni učitelé mají předepsanou kvalifikaci a ti, jimž část chybí, si ji průběžně doplňují. Totéž platí i u montessoriovského vzdělání, které je pro práci v naší mateřské škole podstatné. Bez kvalitního Montessori vzdělání se u nás učitel neobejde. Pedagogický tým je veden a podporován k dalšímu vzdělávání. Vzhledem k tomu, že jsme modelovou mateřskou školou Montessori, vede ředitelka MŠ učitele k velké profesionalitě. Služby se sestavují s ohledem na potřeby školy, zahrnují několikahodinové překrývání učitelů a snažíme se zohlednit i osobní potřeby jednotlivých zaměstnanců.

3.7 Spoluúčast rodičů

Jsme otevřenou mateřskou školou. Rodiče mají možnost se podílet na dění v MŠ, mohou být součástí programu a pozorovat své děti při práci a hře. Mezi zaměstnanci školy a rodiči se buduje důvěra, otevřenost a spolupráce. Rodiče mají možnost konzultovat jak s učiteli, tak s ředitelkou školy a hledat případná řešení a společný postup při působení na dítě. Zaměstnanci školy ctí soukromí rodiny, zachovávají diskretnost a řídí se směrnicemi GDPR.

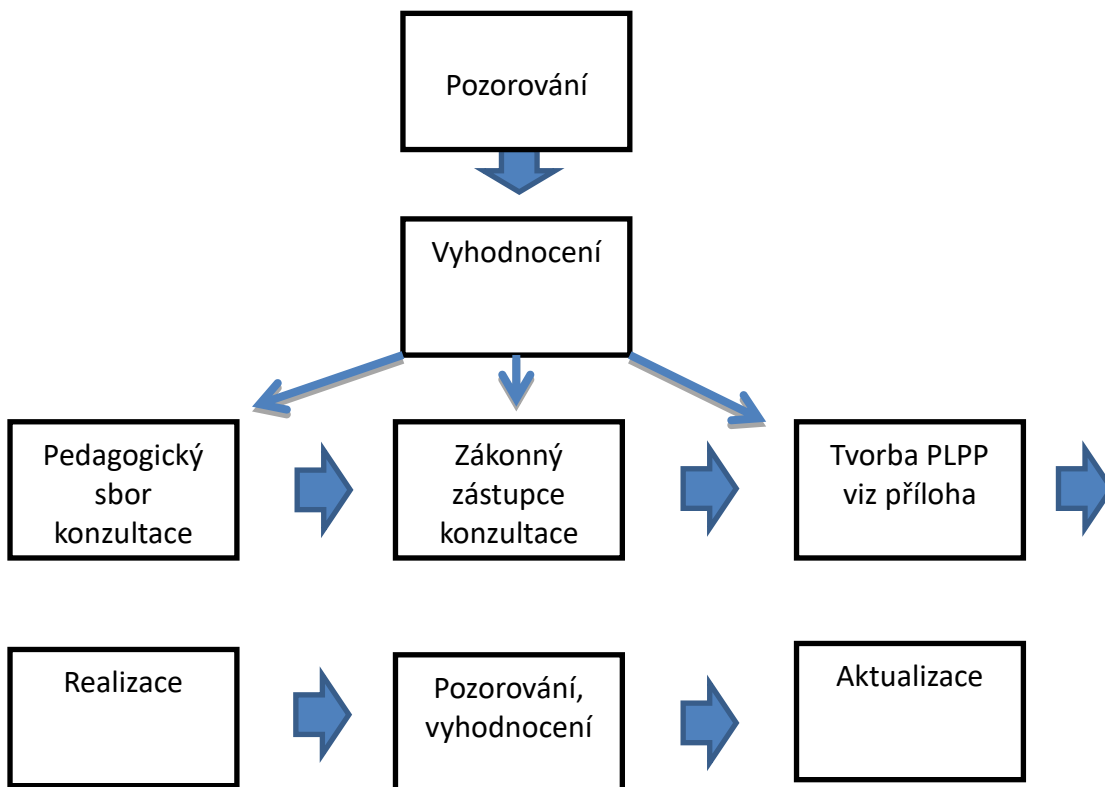
3.8 Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

3.8.1 Vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními

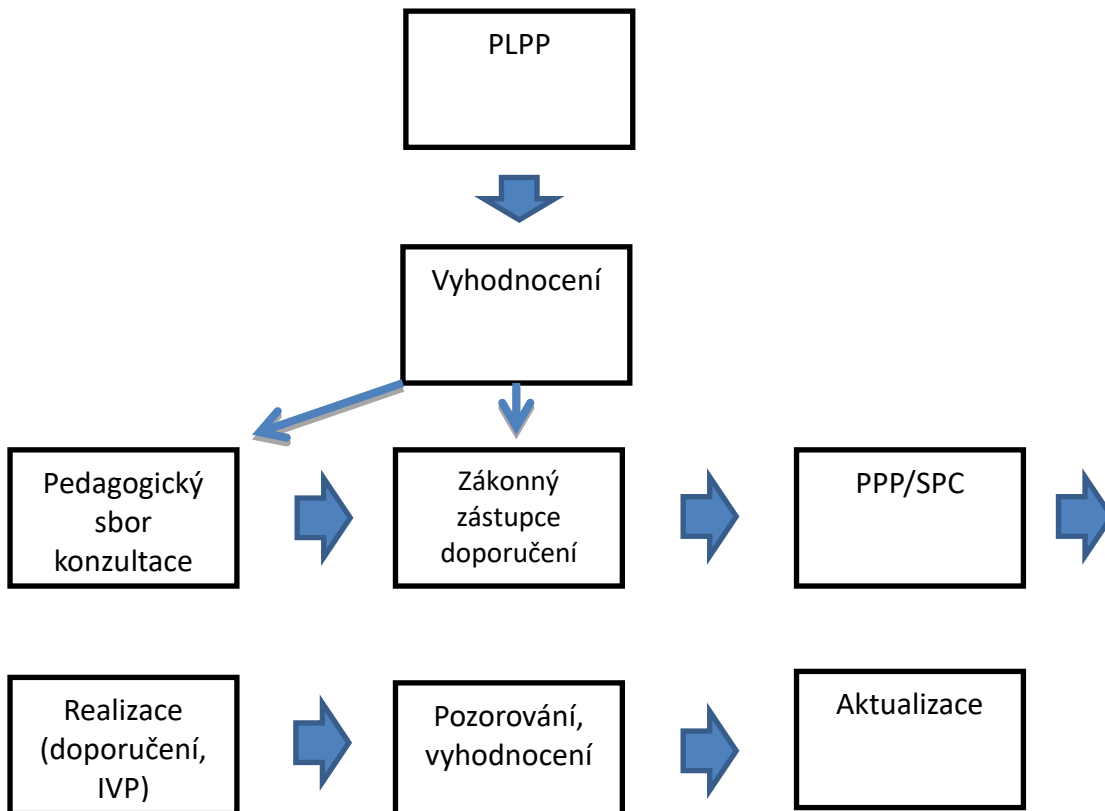
Vzdělávací systém Montessori je velmi vhodně uzpůsoben myšlenkou společného vzdělávání všech dětí bez ohledu na jejich speciální vzdělávací potřeby. Uplatňujeme zcela individuální přístup ke každému jednotlivci a vycházíme z jeho konkrétních možností, potřeb a potenciálu. Podpůrná opatření prvního stupně stanovuje mateřská škola a zpracovává plán pedagogické podpory (PLPP), který je vodítkem pro případné zpracování IVP, kdy od druhého stupně stanovuje podpůrná opatření školské poradenské zařízení (ŠPZ) po projednání se školou a zákonnými zástupci dítěte. Spolupracujeme s SPC i PPP.

3.8.2 Systém péče o děti s přiznanými podpůrnými opatřeními

Plán pedagogické podpory – PLPP

Individuální vzdělávací plán – IVP

3.8.3 Podmínky vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními

Pedagogika Montessori zajišťuje diferenciaci, individualizaci, osvojování specifických dovedností se zaměřením na samostatnost, sebeobsluhu a hygienické návyky. Samozřejmostí je spolupráce se zákonnými zástupci a školskými poradenskými zařízeními. Asistent pedagoga bude zajištěn na základě doporučení z SPC.

3.9 Vzdělávání dětí nadaných

Montessori systém vzdělávání svou filozofií podporuje rozvoj vnitřního potenciálu a talentů u všech dětí včetně nadaných v maximálně možné míře.

3.10 Vzdělávání dětí od dvou do tří let

Ruka je nástrojem ducha. Naše MŠ je vybavena Montessori materiály, které umožňují velké množství smyslových prožitků, zdokonalování v sebeobsluze, vymezování hranic. Děti mohou dle svých vnitřních potřeb činnosti opakovat a vzhledem k věkově heterogenním skupinám se učí i nápodobou.

3.10.1 Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let

Podle počtu dvouletých dětí připravíme prostředí třídy a upravíme režim dne tak, aby vše plně odpovídalo jejich vývojovým potřebám.

4. Organizace vzdělávání

Třídy jsou věkově heterogenní. Je to jeden z mnoha dalších principů M. Montessori. Do tříd jsou děti zařazovány podle počtu volných míst v jednotlivých třídách. Přihlíží se na přání rodičů a sourozenecké nebo kamarádké vazby. Třída A se naplňuje do počtu 20 dětí. Další dvě třídy B a C jsou vzájemně prostupné a dohromady je tam 32 dětí (16 a 16), v D se pohybuje 24 dětí.

Ve všech třídách se pracuje uceleně podle paní Marie Montessori. Při nabídce odpoledních činností se vzájemně mísí děti ze všech tříd. Vzhledem k náročnosti metody Montessori obzvlášť vědeckého pozorování dítěte, vyvozování vhodných vzdělávacích cest pro konkrétní děti i důležitosti zaměření se na tzv. cílené lekce (ukázky práce s materiály Montessori), je nutné mnohahodinové souběžné působení učitelů/učitelek ve třídách. Toto je zajištěno rozpisem služeb tak, aby v celkovém týdenním součtu byl počet přímé pedagogické práce při plném úvazku 31 hodin. Kritéria pro přijetí jsou k dispozici ke stažení na webu MŠ a při zápisu jsou viditelně umístěna v prostorách, kde zápis probíhá. Kritéria pro přijetí jsou každoročně aktualizována.

5. Charakteristika vzdělávacího programu

Cílem je zdraví duše normalizované zralé osobnosti dítěte, se kterým se pojí sociální citění, porozumění pro ostatní, dobrovolná sebedisciplina, radost z činností a síla vůle.

Dlouhodobým cílem je ctít senzitivní fáze jednotlivých dětí a v souladu s nimi vytvořit spontánní vzdělávání, které je postavené přesně na míru konkrétnímu dítěti. Díky tomu může každé jednotlivé dítě objevit svůj skrytý vnitřní potenciál a využít ho do co nejvyšší míry.

Prostředky k dosažení cíle:

- školní vzdělávací program
- principy Marie Montessori
- materiál (pomůcky) Marie Montessori
- metodické celky
- prožitky
- zdvořilostní lekce

5.1 Metody a formy práce

Cíl:

Využívat metody a formy práce dané pedagogikou M. Montessori – individuální práce s dítětem, znalost senzitivních fází, pozorování dětí, podpora týmové práce, eliminace frontálního učení, respektování svobody volby...

Prostředky k dosažení cíle:

- Dbát na polaritu pozornosti – respektovat individuální tempo osvojování nových poznatků.
- Nepředkládat hotové informace a vědomosti, ale nechat děti myslet.
- Nabízet nové podněty v souladu se senzitivními fázemi konkrétního dítěte.
- Učit děti vyjadřovat vlastní názor, ale též naslouchat druhým.
- Používat prožitkové formy učení – pokusy, vycházky, exkurze aj.

Práce učitelů s dětmi je založena na systematickém pozorování. Pozorování je umění vidět a zaznamenávat. Pozorování je umění rozpoznávat, co vidíme. Na základě těchto pozorování přistupovat ke každému jedinci individuálně dle jeho potřeb. V rámci připraveného prostředí je pedagogika Montessori rozdělena do pěti oblastí, ve kterých jsou konkrétní pomůcky vyvinuté paní M. Montessori. Zodpovědností učitele /učitelky je umět se všemi materiály dobře pracovat. Znat jejich význam, cíl, body zájmu a umět je v pravý čas nabídnout konkrétnímu dítěti na základě výše zmíněných pozorování.

6. Vzdělávací obsah

Školní vzdělávací program

Mateřská škola Montessori,
Jablonec nad Nisou,
Zámecká 10,
příspěvková organizace

Principy Marie Montessori

Princip
věkové
heterogenity

Princip
svobody
a
samostatnosti

Princip
vedení

Princip pohybu

Práce s chybou

Princip
normalizace

Princip ticha
a
klidu

Princip
sociální výchovy

**Princip
věkové
heterogenity**

Optimální spojení tří věkových skupin. Mladší se učí od starších. Starší děti rády učí mladší a starají se o ně.

**Princip
svobody
a
samostatnosti**

Svoboda je základem nezávislé individuality. Je také základem pro samostatnost dítěte. Důležitá pro vývoj dítěte je svobodná volba činností a jednání.

**Princip
vedení**

Pedagog je „služebníkem lidského ducha“. Je pomocníkem, organizátorem, spolupracovníkem, podněcovatelem dětské volby a pozorovatelem.

Princip pohybu

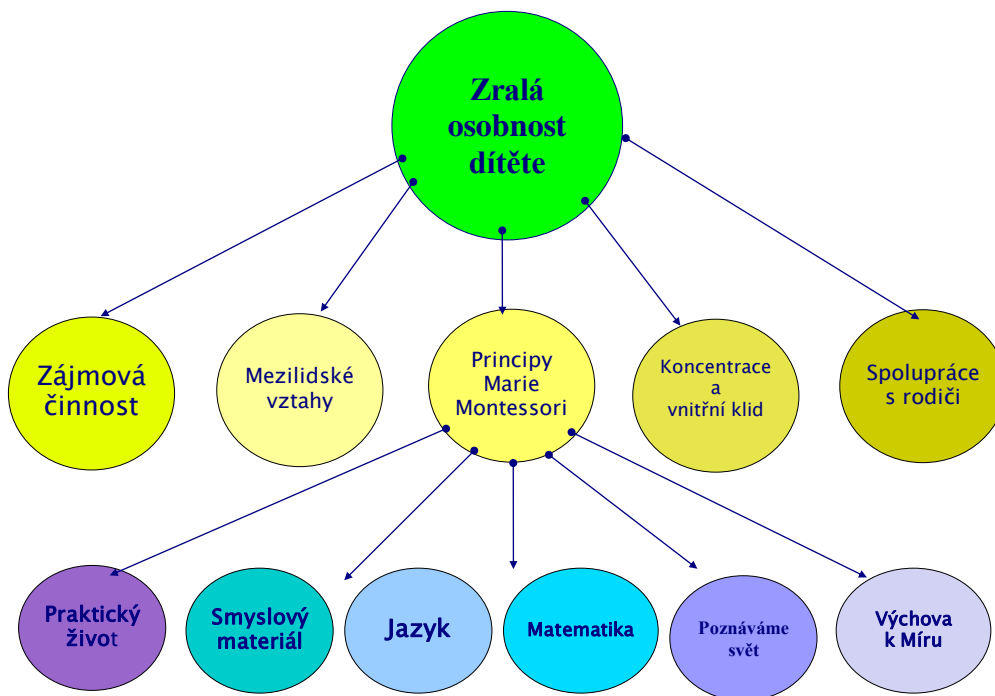
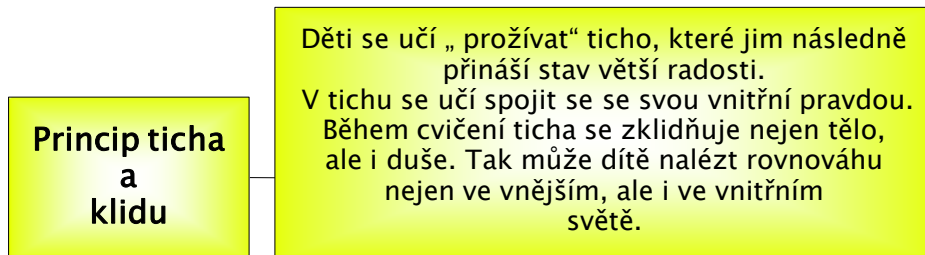
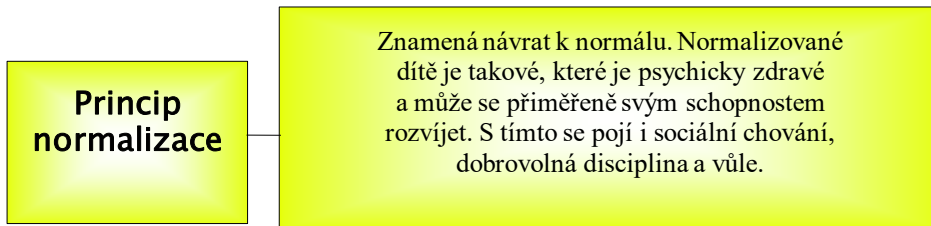
Zajišťuje postupné zdokonalování pohybů jemné i hrubé motoriky. Pohyb se využívá i k rozvoji myšlení, učení a zapamatování si.

Práce s chybou

Dělat chyby je přirozené. Je to dobrá pomůcka k poznání toho, jak dalece zvládáme určité věci. Materiál je koncipován tak, aby dítě na chybu přišlo samo. Tzv. kontrola chyb.

**Princip
sociální
výchovy**

V heterogenních skupinách mají děti možnost spolupracovat a komunikovat. Učí se trpělivosti a pomoci.

Spolupráce s rodiči

„Můj den“

tematické dílny

rodičovské dny

přednášky

rodičovská odpoledne

možnost pobytu rodičů v MŠ

Koncentrace a vnitřní klid

chůze po elipse

vnitřní ztišení

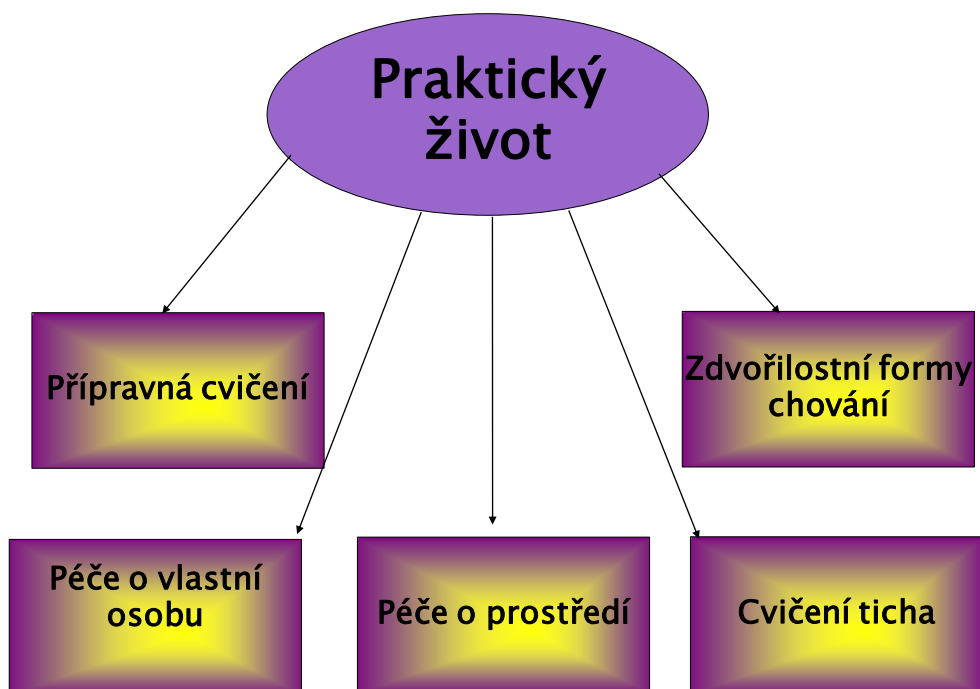
tichý hovor

pomalé pohyby

tiché pohyby

podpora polarizace pozornosti

podpora senzitivních fází

Přípravná cvičení

nošení židle

používání mycí houby

rolování koberečku

používání sběračky

otvírání, zavírání dveří

například
přesypávání

používání kapátek

přemísťování lžící

drcení

přelívání

skládání ubrousků

Péče o vlastní osobu

například

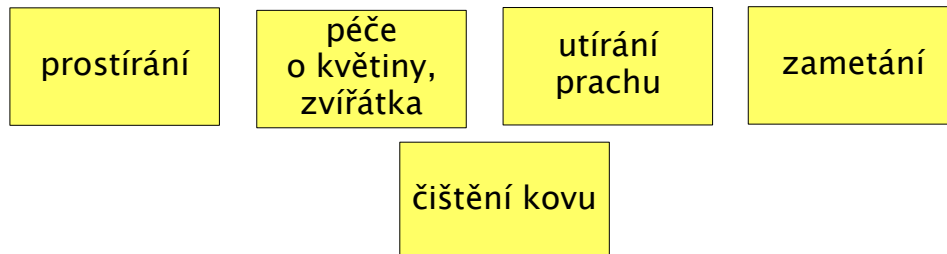
Zapínací rámy

Mytí rukou

Čištění obuvi

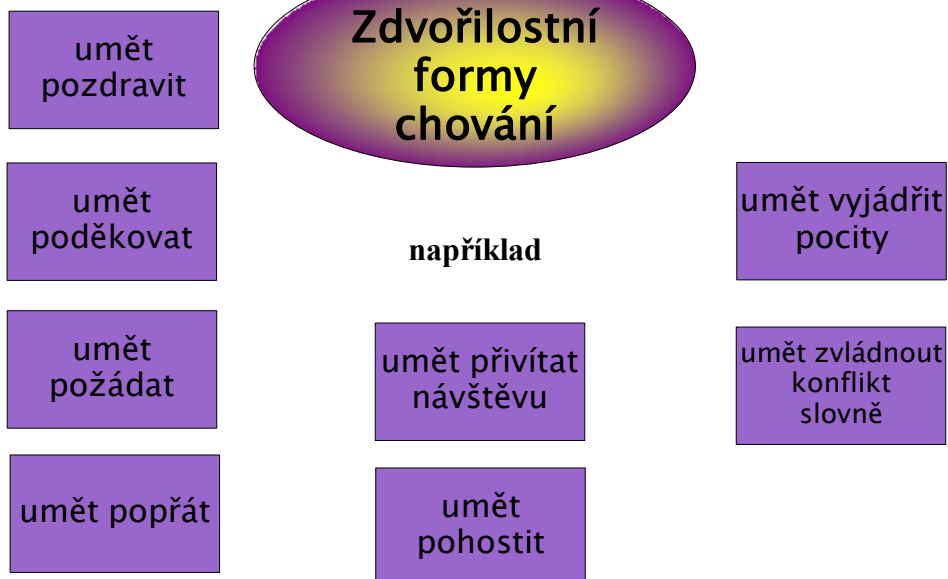
Péče o prostředí

například

Zdvořilostní formy chování

například

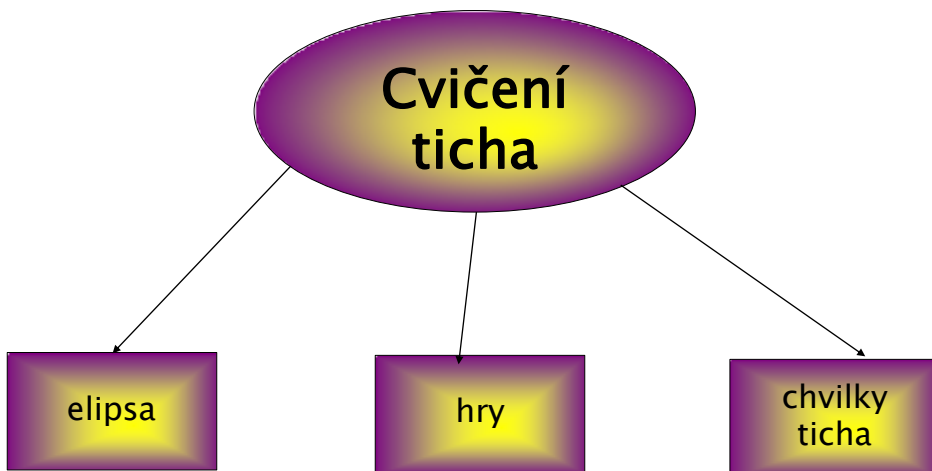

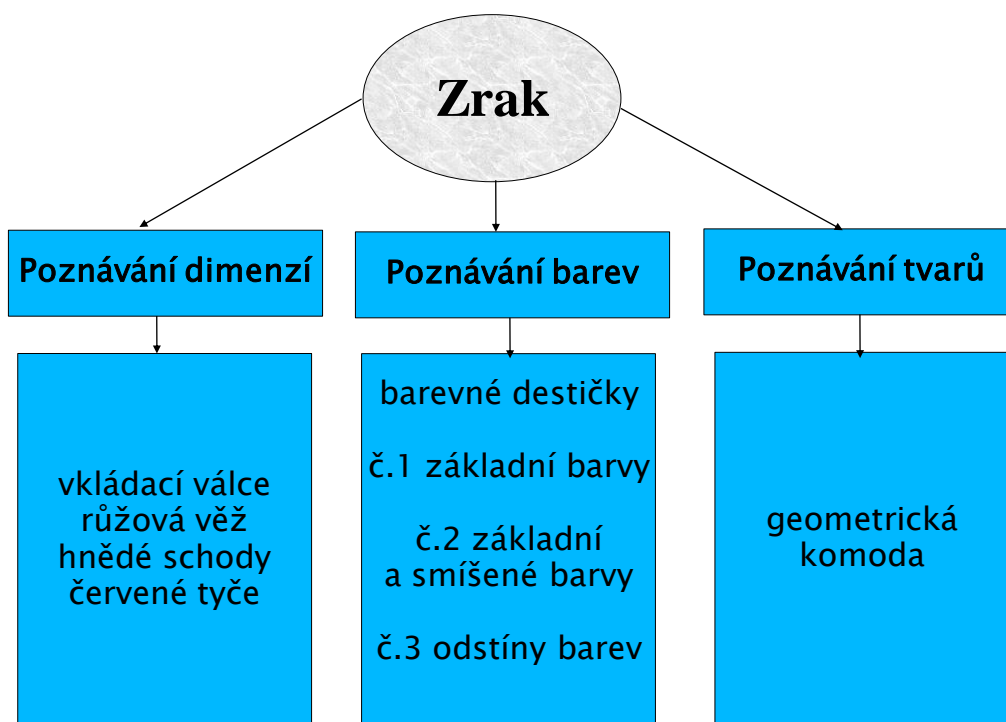
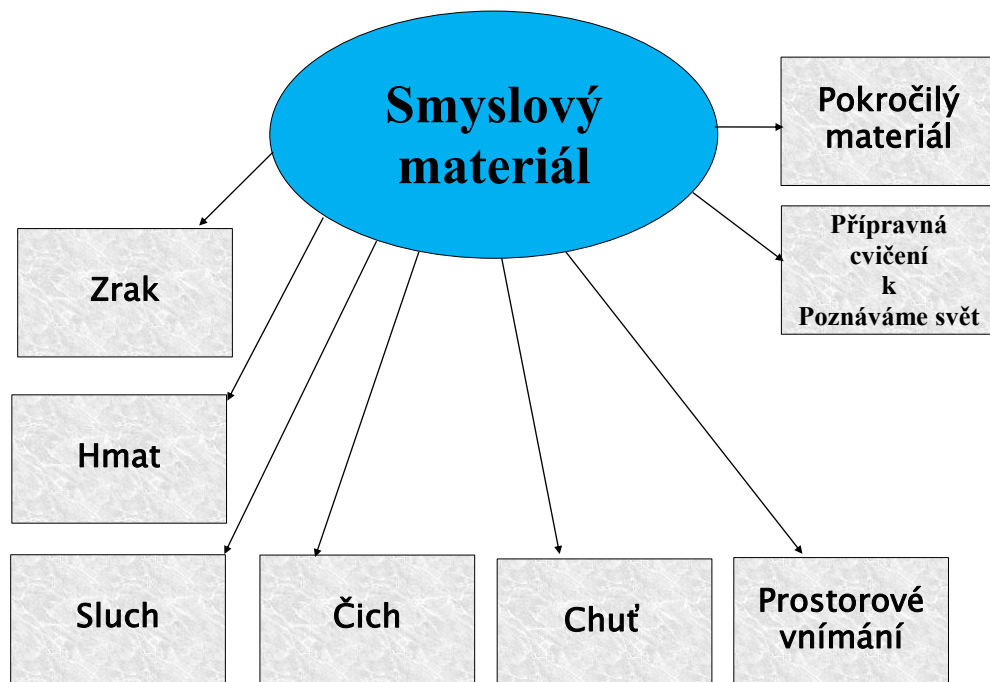
Cvičení ticha

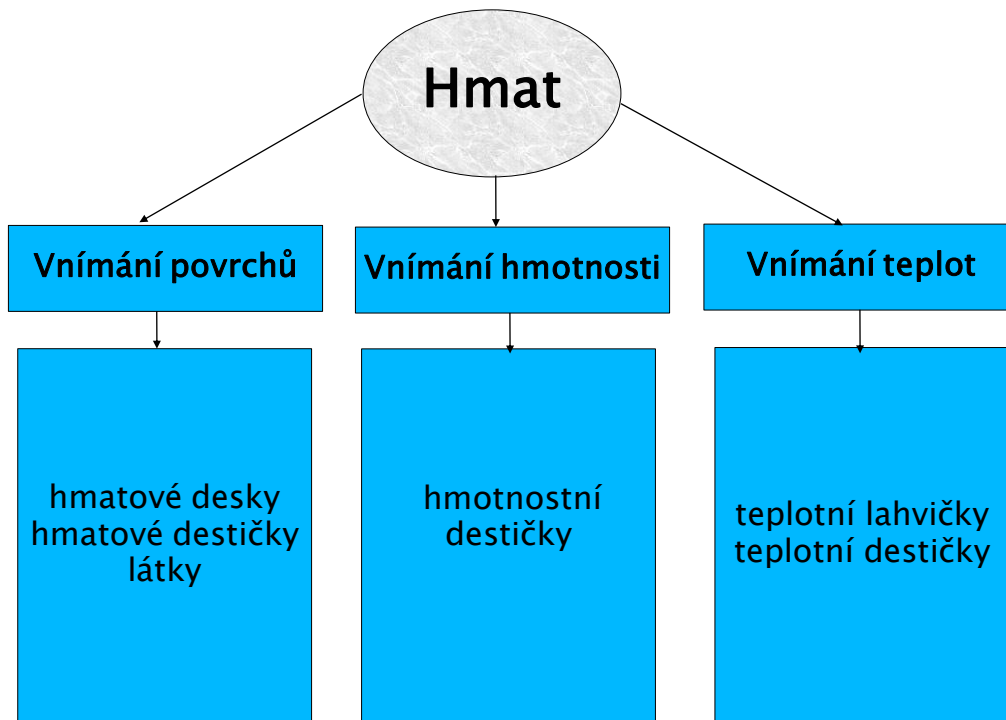
elipsa

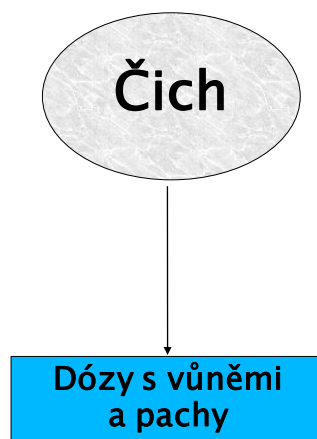
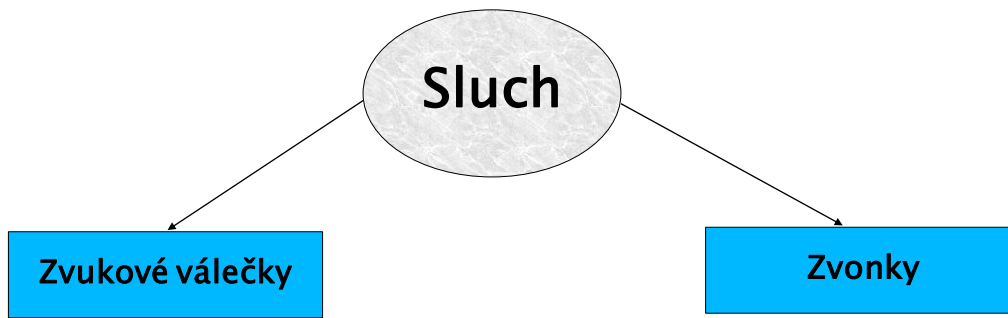
hry

chvilky
ticha

Chuť

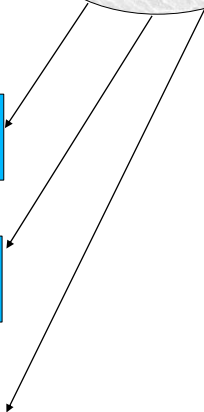
Dózy s pochutinami

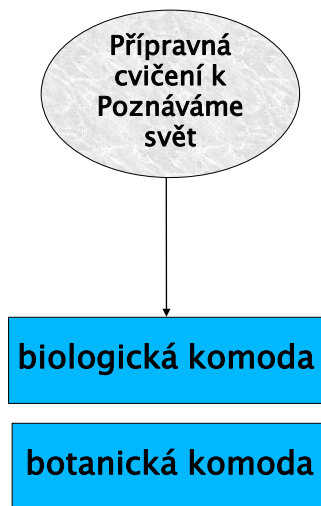
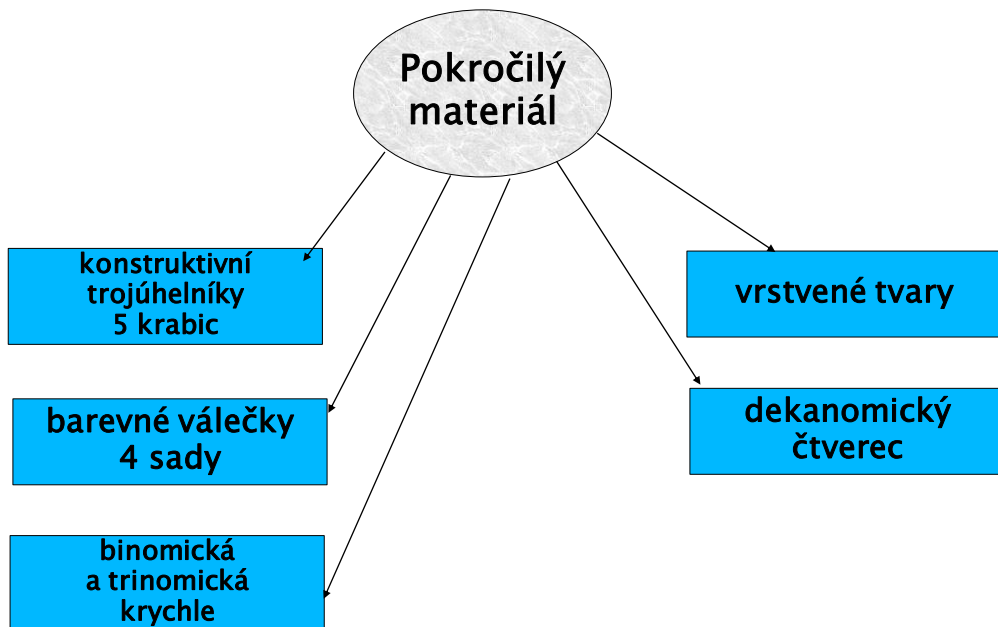
**Prostorové
vnímání**

Geometrická tělesa

Třídění

**Stereognostický
sáček**

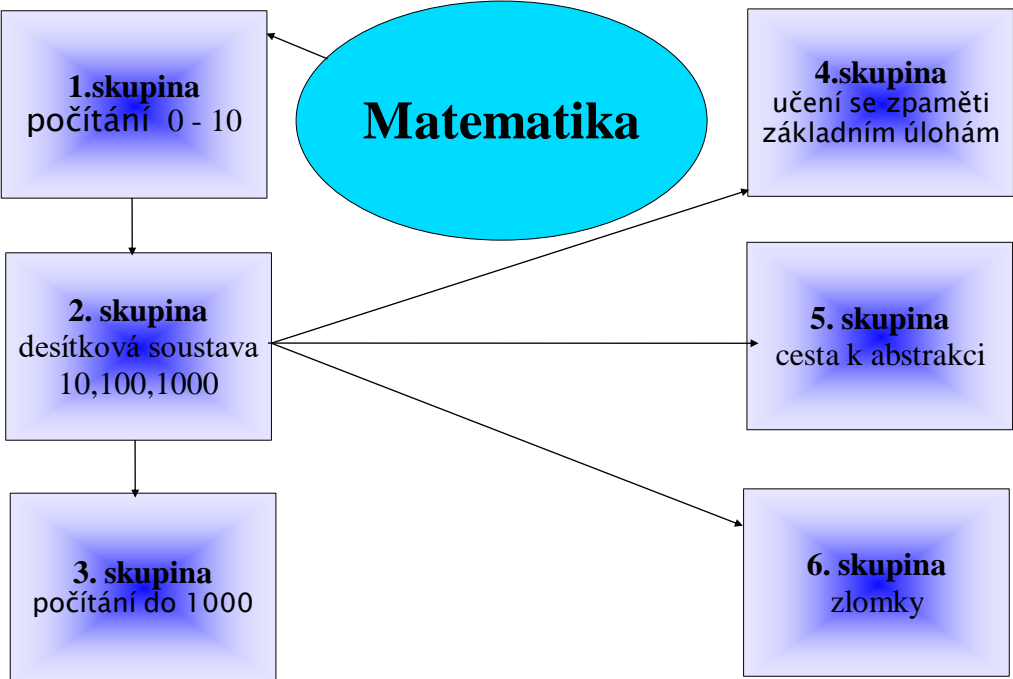

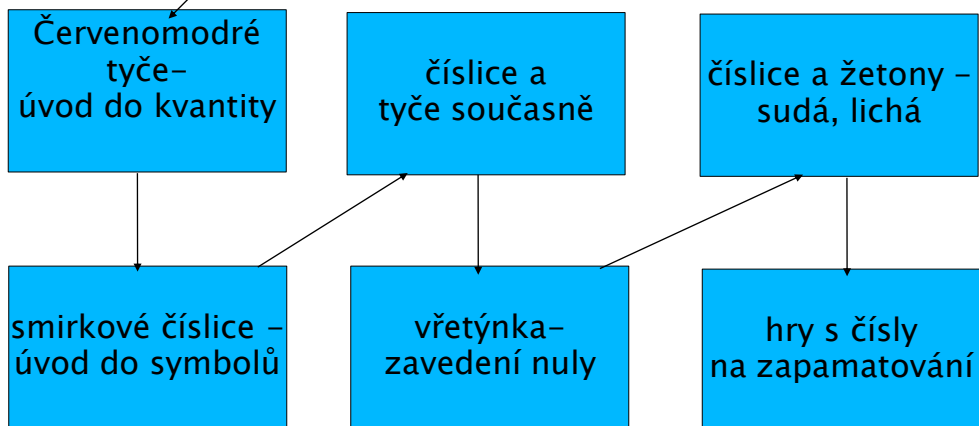
Matematika

Principy:

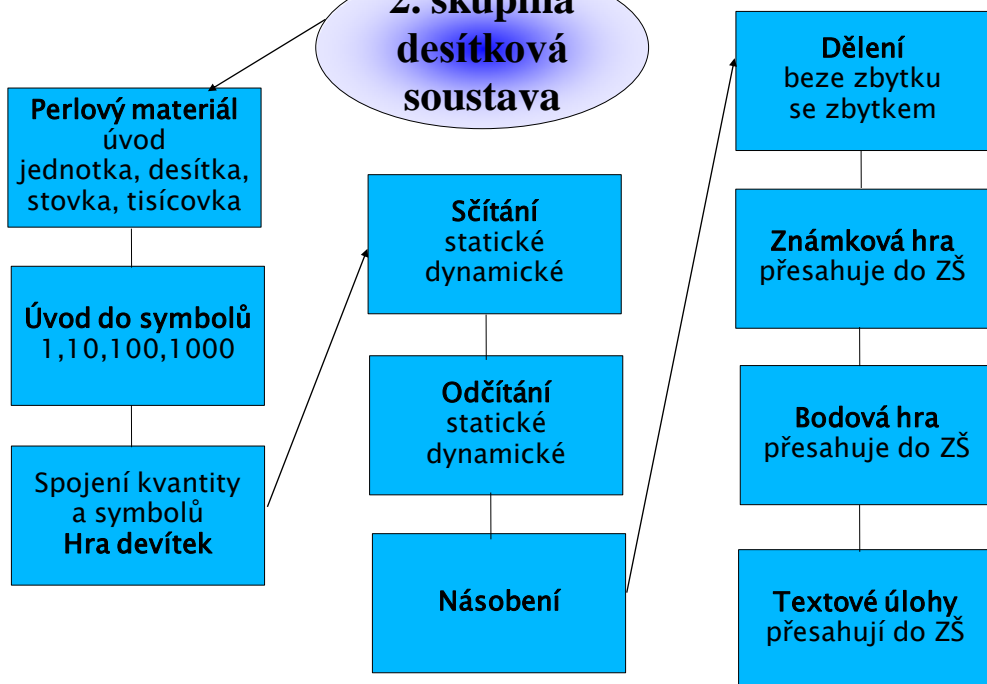
- 1. izolovaně kvantita
- 2. izolovaně symboly
- 3. spojení kvantity se symbolem
- 4. cvičení a upevňování naučeného
- 5. test

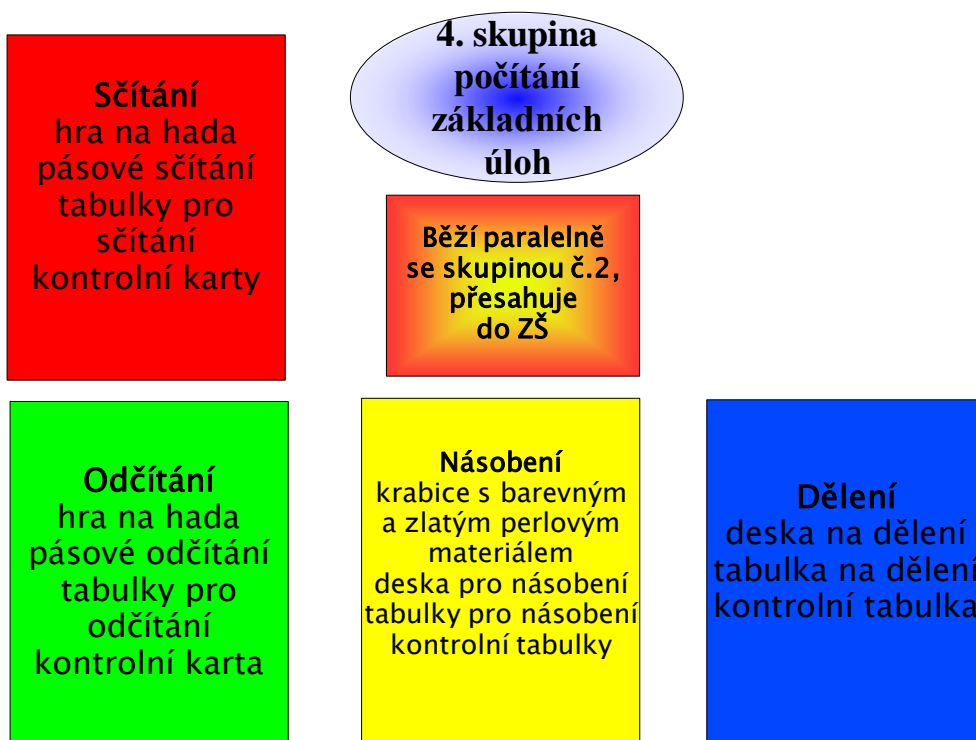
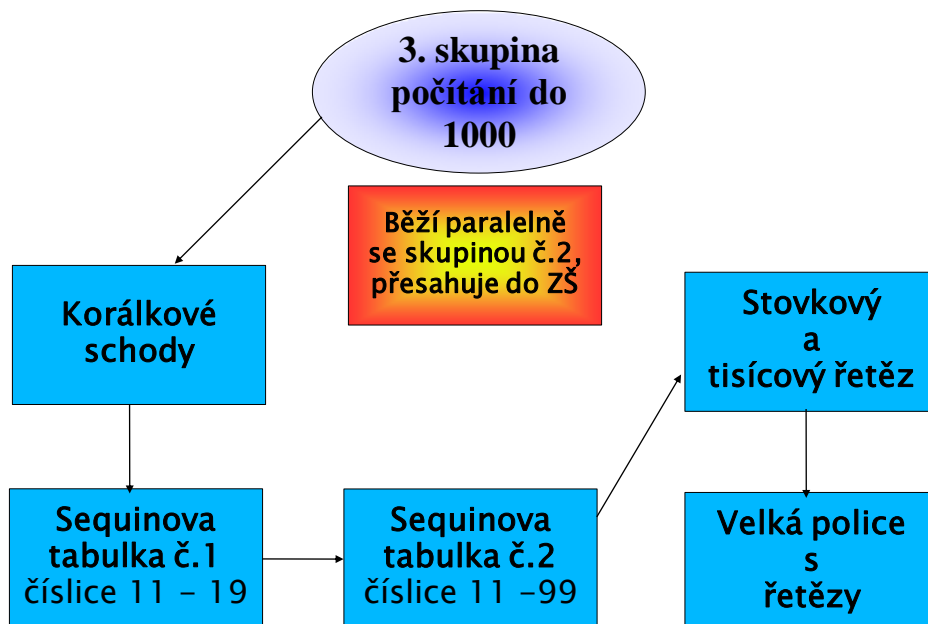

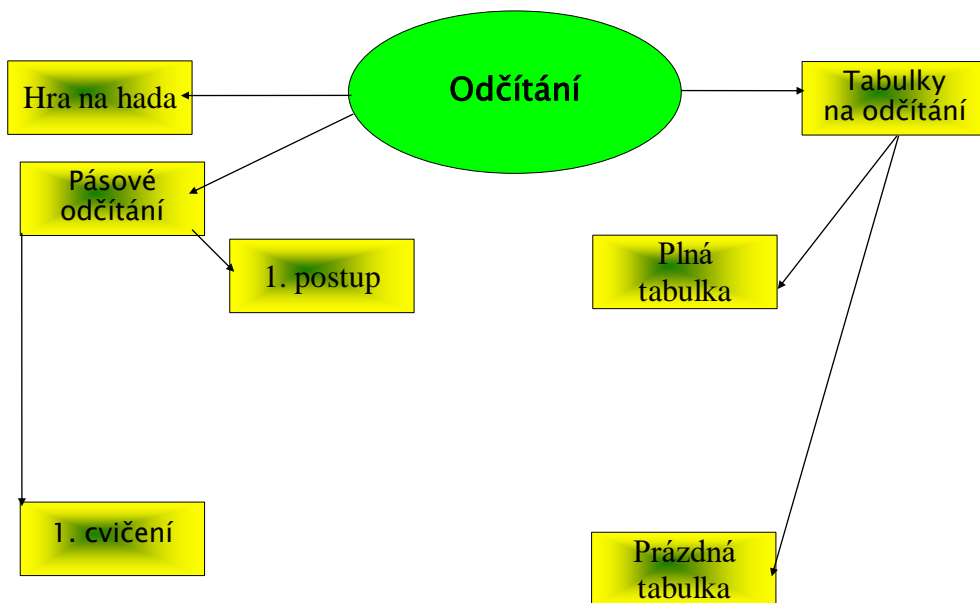
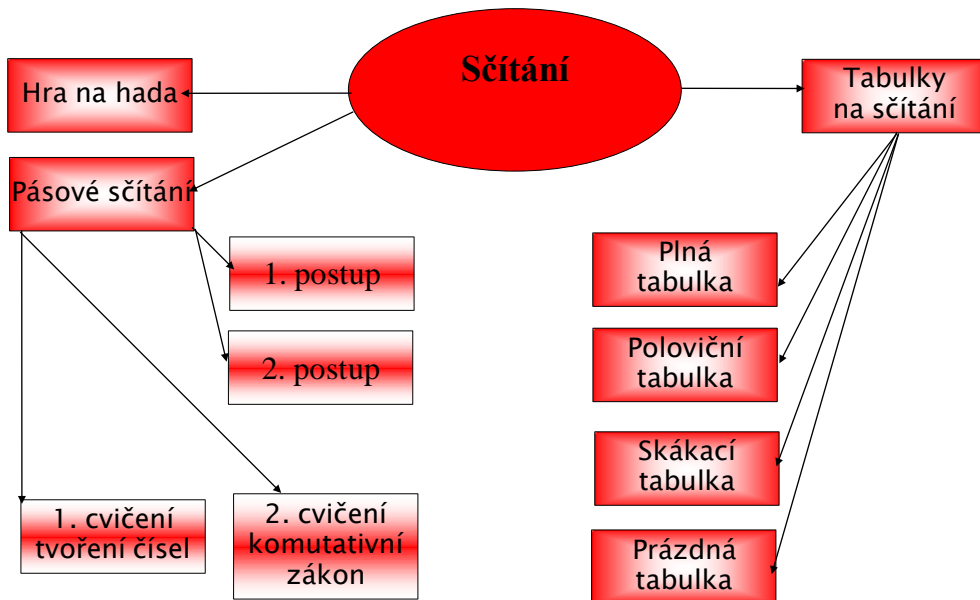
1. skupina 1 - 10

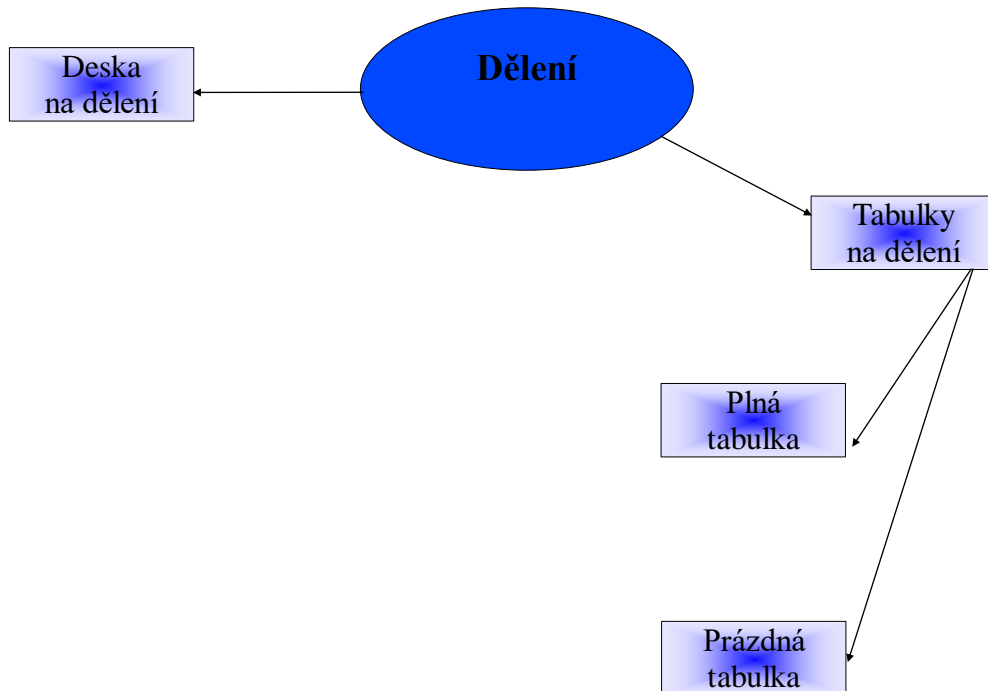
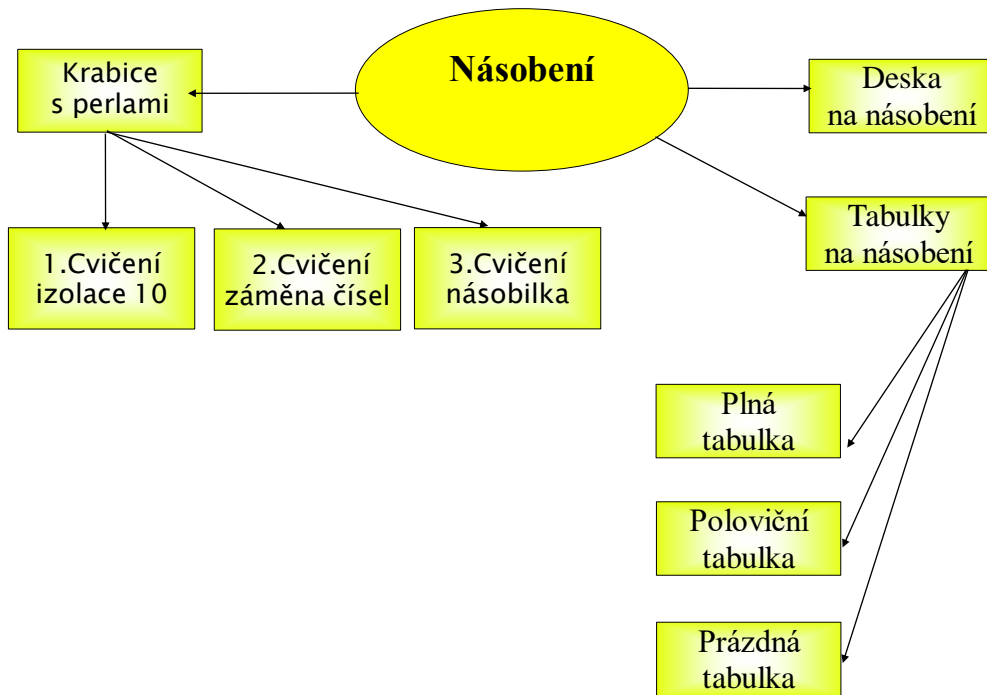

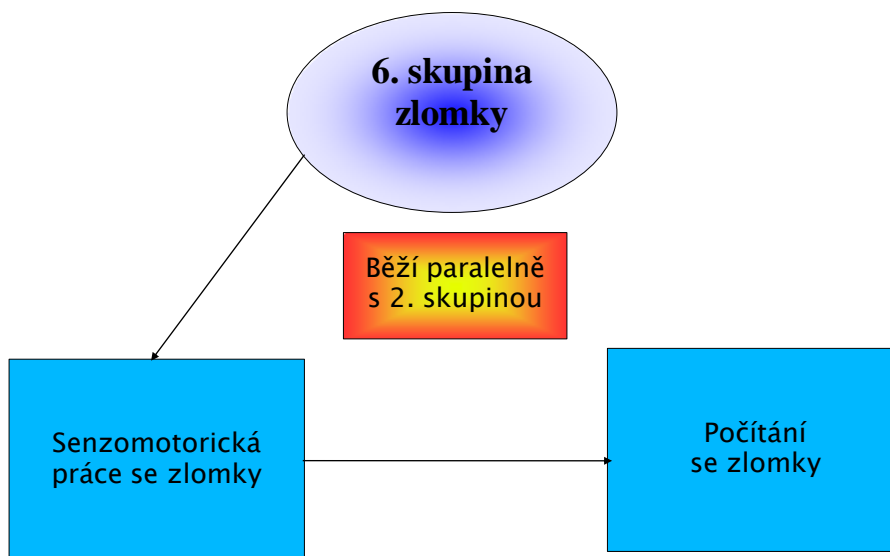
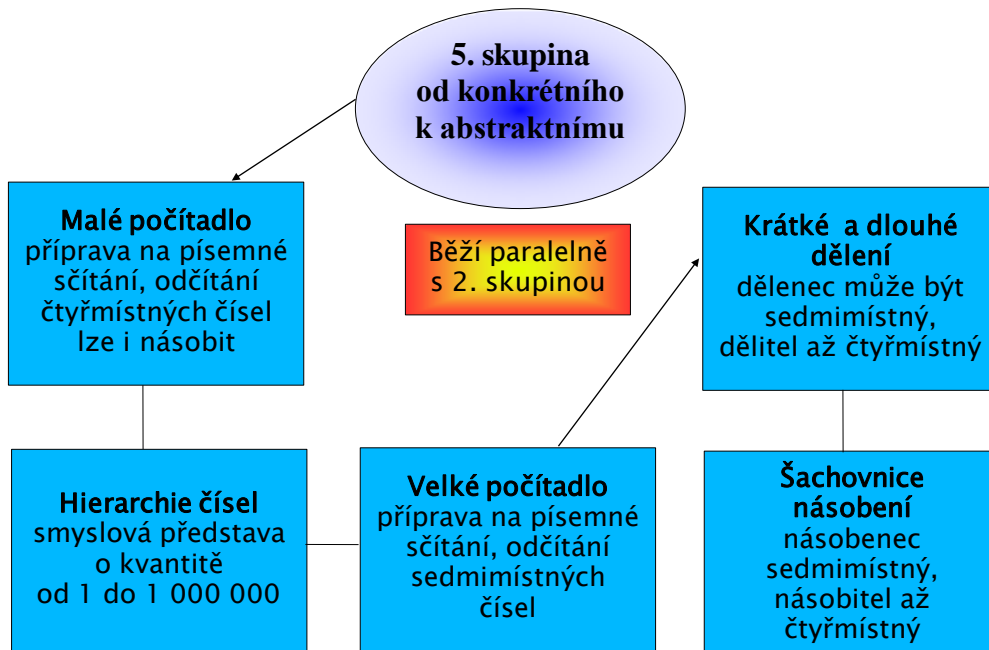
2. skupina desítková soustava

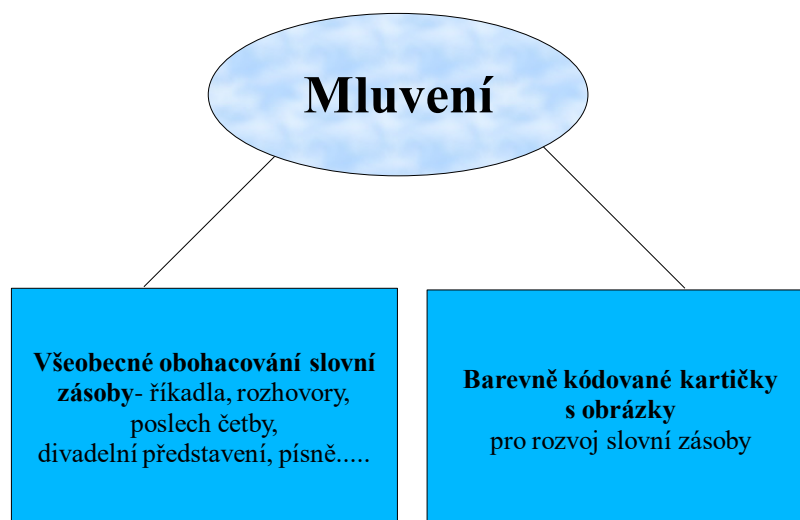
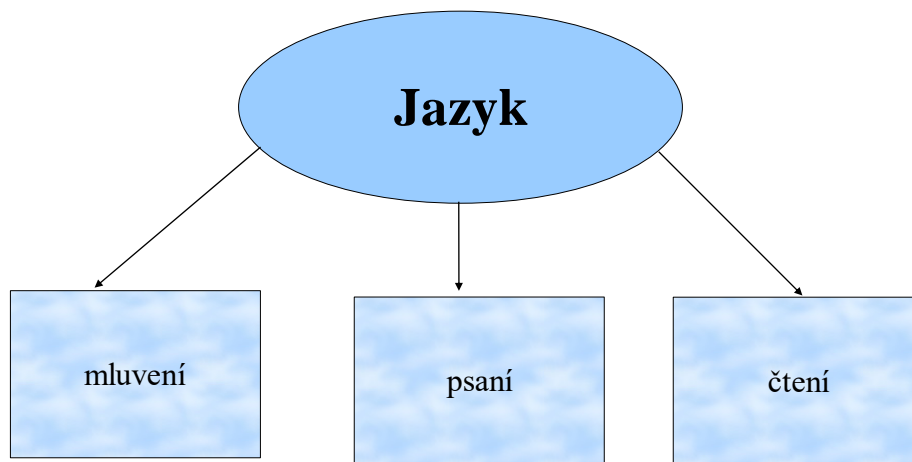

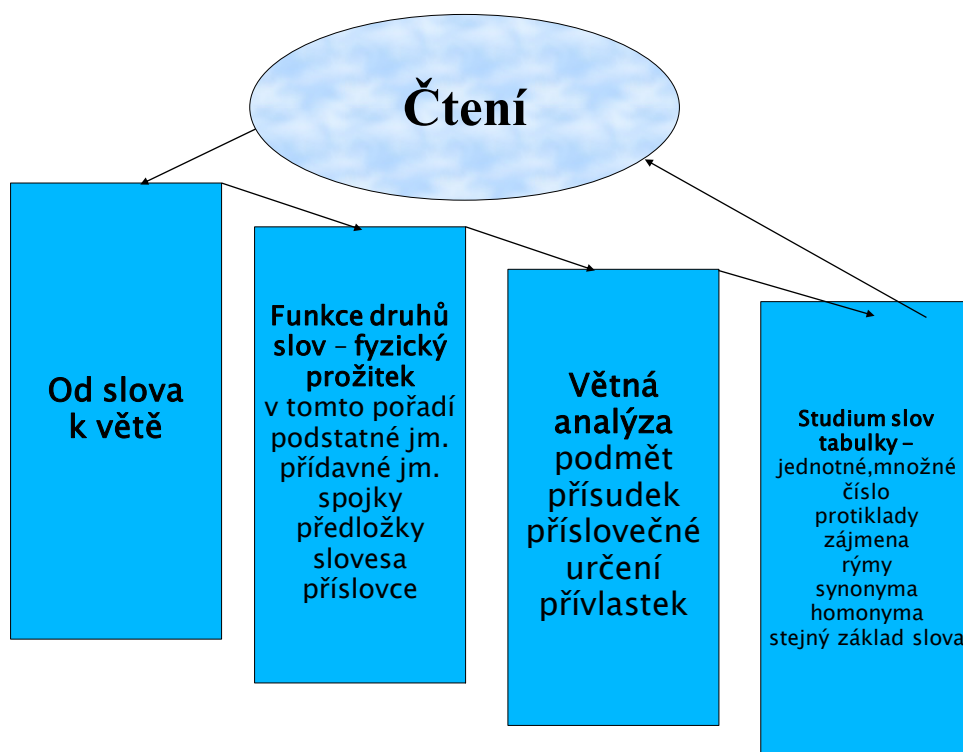
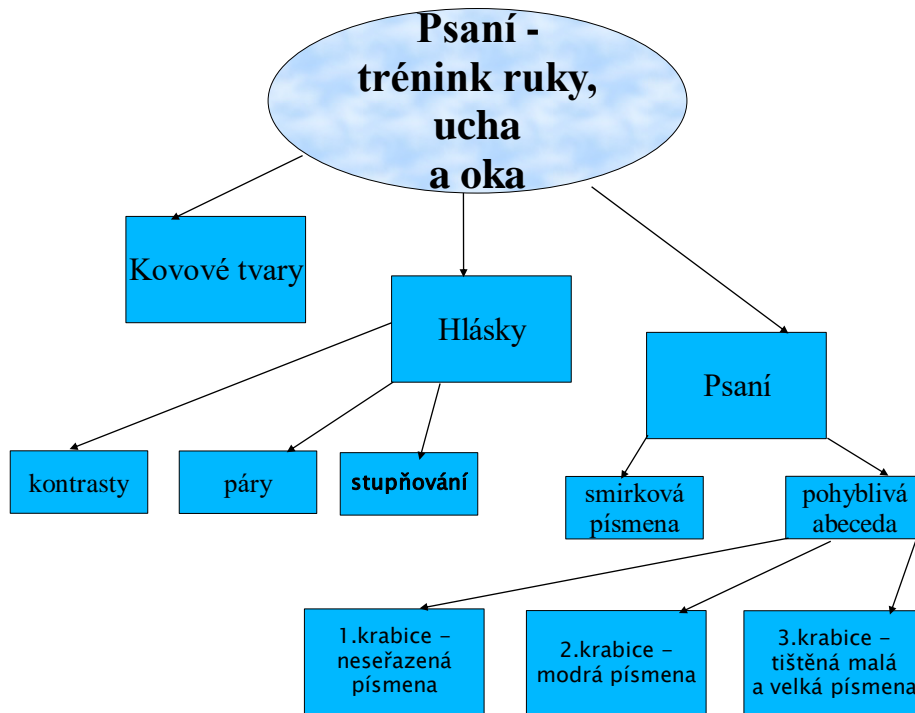

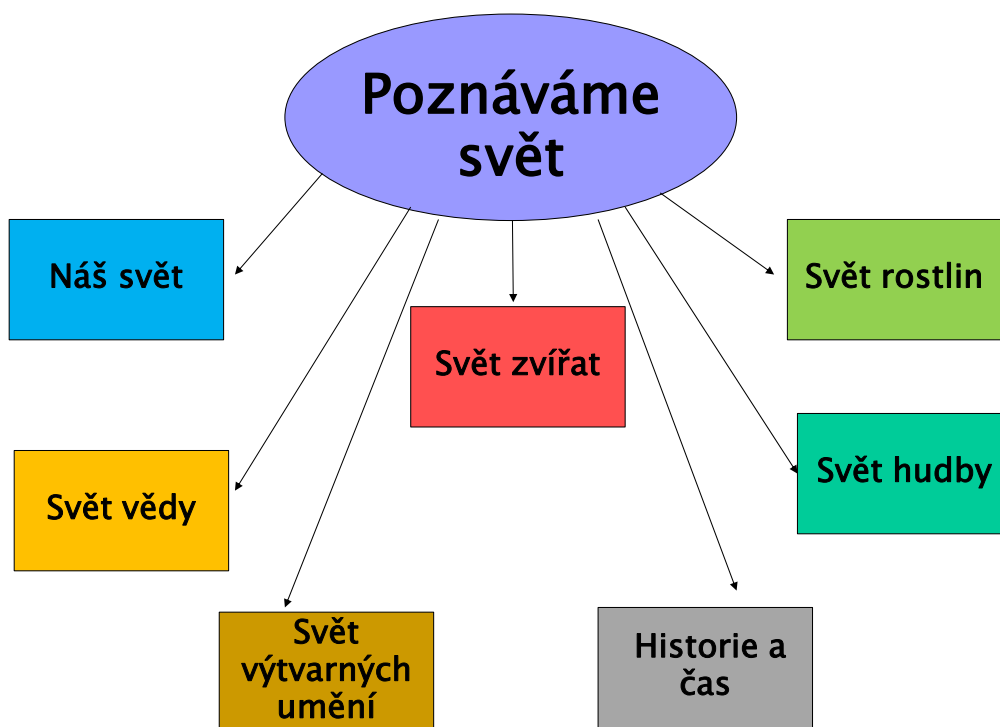

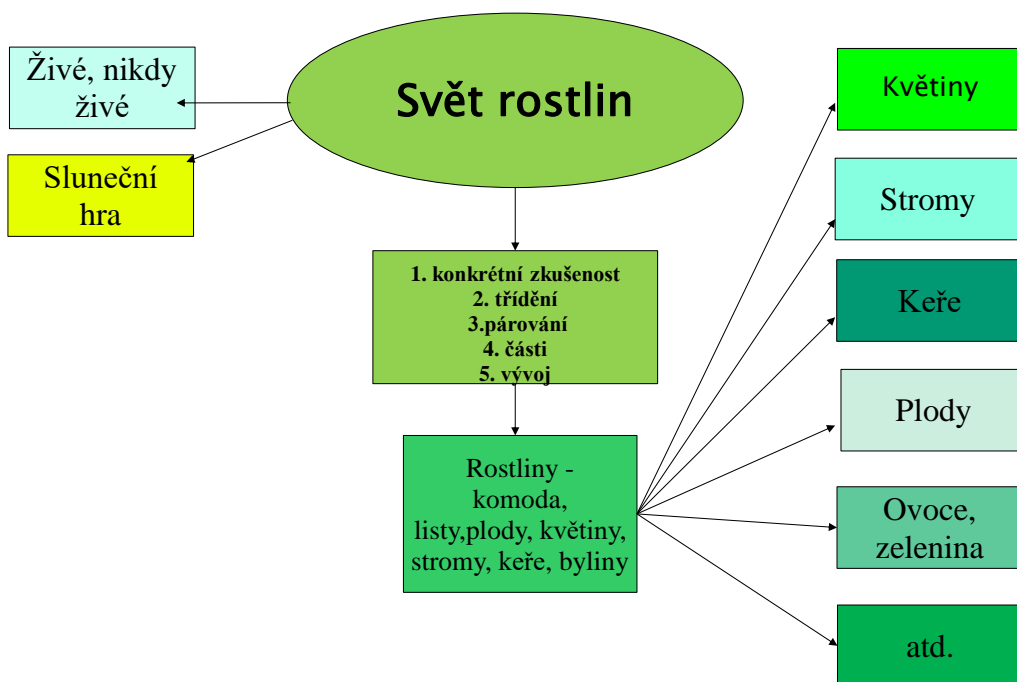
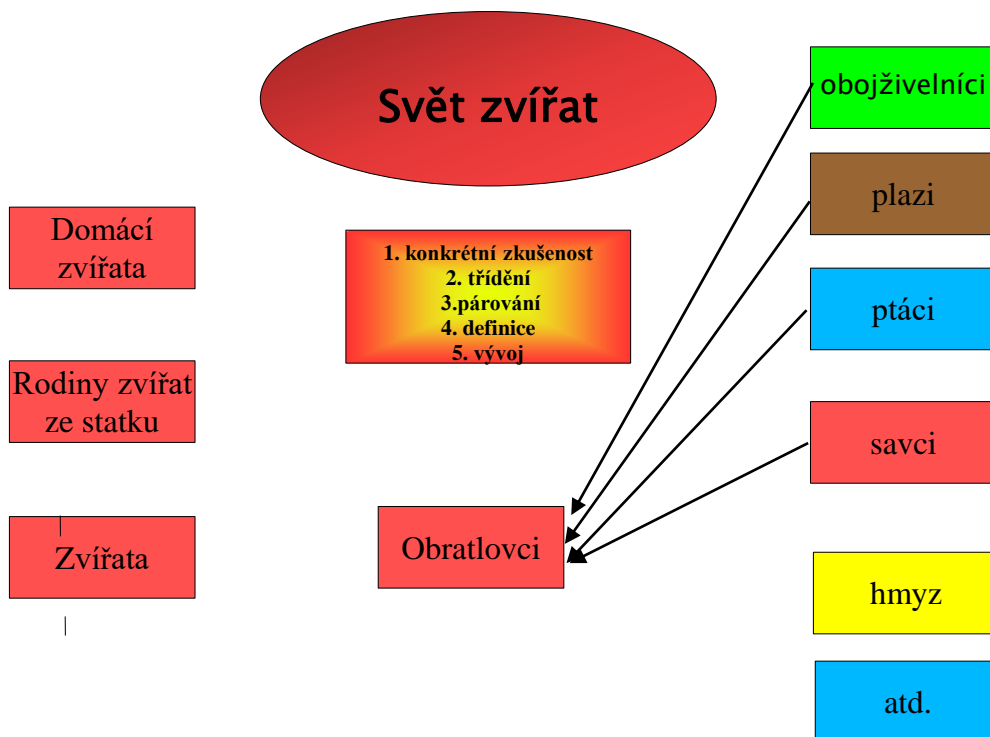

V rámci oblasti Poznáváme svět tvoříme dlouhodobé tematické celky vycházející ze zájmů dětí a aktuálního dění. Každoročně se mění a jsou přílohou ŠVP.

Svět vědy

Magnetické
nemagnetické

Živé, nikdy
živé

Lom světla

Skupenství
vody

Plave,
neplave

Vzlínání

...a mnoho
dalšího

Historie a čas

Hry na chápání
času

Narozeninová
hra

Hodiny

Vnímání delších
časových úseků

Hra s věky
členů rodiny

Časová linie

Hry poslušnosti

Linka života
knížka života

Umění

Výtvarné
činnosti

Hudební
činnosti

Dějiny umění

Pracovní
činnosti

Taneční
činnosti

Kultura národů

Pohyb

Tělesná
výchova v
tělocvičně

Týden zimních
radovánek -
běžkování, hry se
sněhem, bobování...

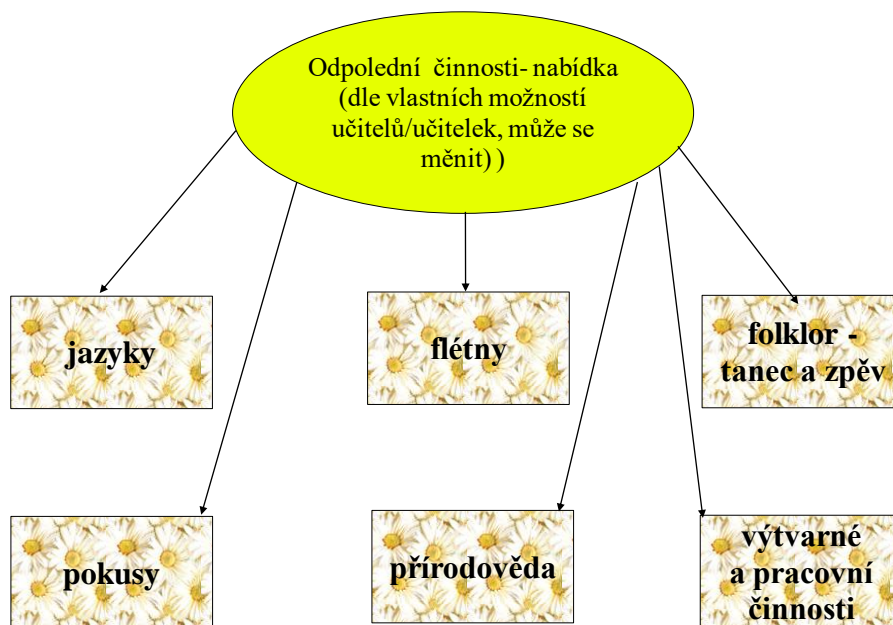
Výlety- dopolední
krátké výlety do
okolí MŠ

Tělesná
výchova v
přírodě

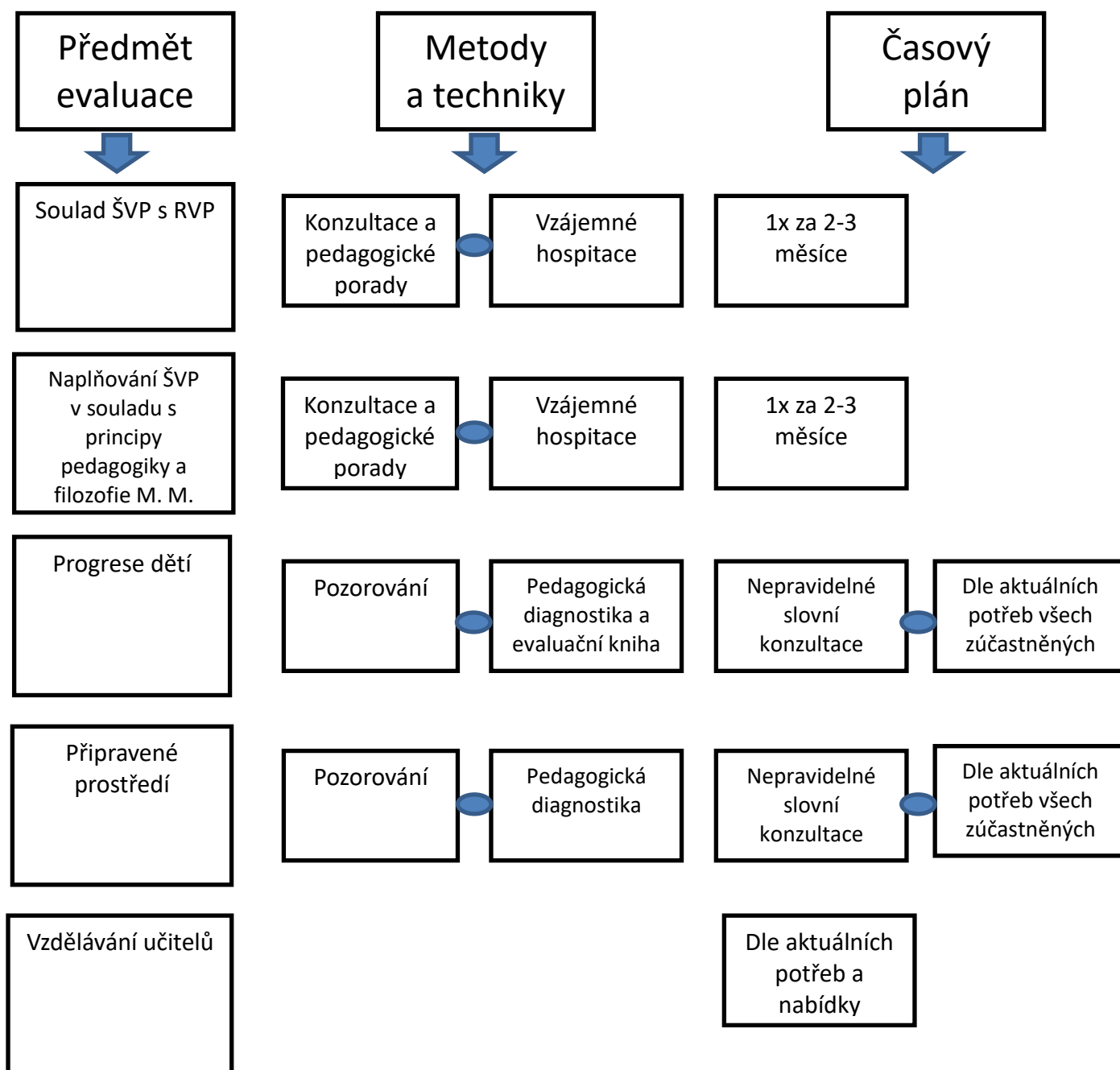
Rovnovážná
cvičení na
elipse

Dětské lidové
tance

Sportovní týden

7. Autoevaluace mateřské školy a hodnocení výsledků vzdělávání

Předmět evaluace

- Soulad ŠVP s RVP
- Naplňování ŠVP v souladu s principy pedagogiky a filozofie M. M.
- Progrese dětí
- Připravené prostředí
- Vzdělávání učitelů

Metody a techniky

- Pozorování, záznamy a závěry z pozorování
- Vzájemné hospitace
- Konzultace a pedagogické porady
- Pedagogická diagnostika (evaluační kniha dítěte)

Časový plán

- Dle aktuálních potřeb všech zúčastněných (učitelé, děti...)
- Nepravidelné slovní konzultace kdykoliv
- Porady pedagogických pracovníků, jejichž termín bude zveřejněn na informační nástěnce týden předem (1x za 2-3 měsíce)

7.1 Evaluační knihy

Pro evaluaci výsledků vzdělávání používáme evaluační tabulky pro jednotlivé oblasti pedagogiky M. Montessori. Tabulky k zápiskům z pozorování jak jednotlivců, tak celé skupiny. Za vyplňování a vyhodnocování odpovídá třídní učitel/učitelka. Hodnocení nabízených tematických celků probíhá ústně, poznámkami do osobních příprav učitelů a sběrem materiálu a informací.

8. Klíčové kompetence

Principy a filozofie metody Marie Montessori prolínají celým souborem klíčových kompetencí

- princip věkové heterogenity
- princip svobody a samostatnosti
- princip vedení
- princip pohybu
- práce s chybou
- princip normalizace
- princip sociální výchovy
- princip rovnosti
- připravené prostředí
- senzitivní období
- polarizace pozornosti
- propojení a celistvost
- respektování společně vytvořených pravidel
- vedení dětí k sebehodnocení
- odpovědnost
- využívání všech smyslů
- mravní principy
- princip ticha a klidu
- sebedisciplína

8.1Kompetence k učení

<ul style="list-style-type: none">- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů- získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo- učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům- odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých- pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí	<p>Filosofie a principy Marie Montessori - připravené prostředí ticho a klid volný pohyb senzitivní fáze polarita pozornosti osobnost učitele samostatnost vnitřní motivace heterogenní skupiny sebedisciplína zodpovědnost za své volby svoboda volby smyslové poznávání práce s informacemi propojování učiva postup od konkrétního k abstraktnímu postup od jednoduchého ke složitějšímu práce s chybou plánování práce dítětem mravní principy</p> <p>učí se s chutí na základě vnitřní motivace, umí se ocenit samo, má radost ze svého výkonu</p>
---	---

8.2 Kompetence řešení problémů

<ul style="list-style-type: none">- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého- problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost- při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti- rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit- chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit- nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu	<p>komunitní kruh svobodná práce dětí zodpovědnost za své volby samostatnost vnitřní motivace připravené prostředí práce s chybou práce s materiálem M. Montessori sebedisciplína dovednost říkat NE slovní řešení konfliktů modelové situace</p> <p>chybu dokáže uznat, najít a opravit</p>
--	--

8.3 Kompetence komunikativní

<ul style="list-style-type: none">- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)- domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci- v běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícné, iniciativní a aktivní je výhodou- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím- dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.)- ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku	<ul style="list-style-type: none">komunitní kruhsvoboda projevuprezentace vlastní práceheterogenní skupinyticho a klidosobnost učitelepřipravené prostředívolný pohybpráce s informacemiosobní plán prácespolupráce s rodiči a MŠmravní principyrespekt k sobě, druhým, k prostředíkooperacetrpělivostspoluprácesebedisciplínamateriál Marie Montessorinaslouchánídotyk
---	--

8.4 Kompetence sociální a personální

<ul style="list-style-type: none">- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej- uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky- dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí- spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobí se jim- při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích se chová obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem- chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování	<ul style="list-style-type: none">heterogenní skupinavnitřní motivacetiho a klidkomunitní kruhpráce v týmurespektsebedisciplínamravní principypráce s chybouosobní portfoliaprezentace vlastní prácemodelové situacespolečně vytvářená pravidlaslovní řešení konfliktů
--	---

8.5 Kompetence občanské a pracovní

<ul style="list-style-type: none">- svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky- odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění- chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky- má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat- uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu- ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)	<ul style="list-style-type: none">komunitní kruhmravní principy – výchova k Míruheterogenní skupinyintegracerespekt k druhým, sobě a k prostředínesoutěženísebedisciplínaosobnost učitelesamostatnostsvobodaspoluprácevyužívání všech smyslůpropojení – celistvostticho a klidpřipravené prostředízodpovědnostglobální výchovamravní principyvnitřní motivacevlastní projekty dětípráce s chybouvedenípolarita pozornostisenzitivní obdobípočátky sebehodnocenírespektování pravidelrovnostvýchova k lidským hodnotám
---	--

9. Vzdělávací oblasti

9.1 Dítě a jeho tělo – biologické cíle

Dílčí vzdělávací cíle – uvědomění si vlastního těla

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Tělesná výchova, pobyt venku

9.2 Dítě a jeho psychika – psychologické cíle

Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“

Jazyk a řeč,

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace,

Sebepojetí, city a vůle.

9.2.1 Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu
- osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)

9.2.2 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle

- rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení

- osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)
- vytváření základů pro práci s informacemi

Praktický život

**Principy
Marie
Montessori**

Matematika

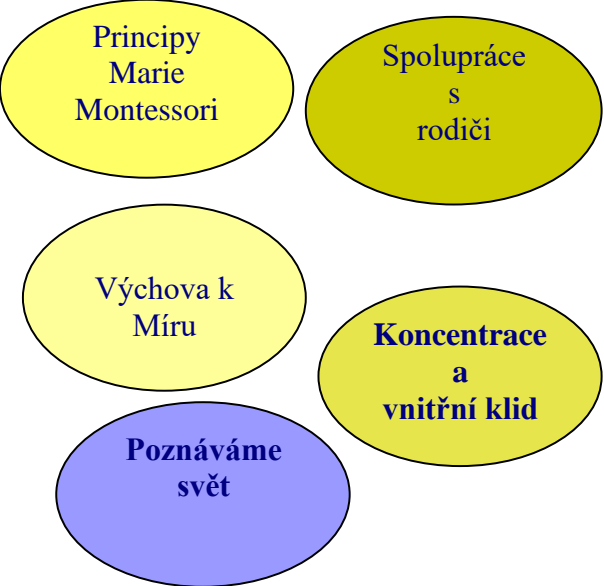
**Smyslový
materiál**

**Poznáváme
svět**

Jazyk

**Výchova k
Míru**

9.2.3 Sebepojetí, city, vůle

<p>Dílčí vzdělávací cíle – poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)</p> <ul style="list-style-type: none">- získání relativní citové samostatnosti- rozvoj schopnosti sebeovládání- rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci	<p>Pobyt venku, komunitní kruh, narozeninová elipsa</p> <p>The diagram consists of five ovals arranged in two columns. The left column contains three ovals: 'Principy Marie Montessori' (yellow), 'Výchova k Míru' (yellow), and 'Poznáváme svět' (blue). The right column contains two ovals: 'Spolupráce s rodiči' (green) and 'Koncentrace a vnitřní klid' (green).</p>
--	--

9.3 Dítě a ten druhý – interpersonální cíle

Dílčí vzdělávací cíle – seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Komunitní kruh

9.4 Dítě a společnost – sociálně – kulturní cíle

Dílčí vzdělávací cíle – poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

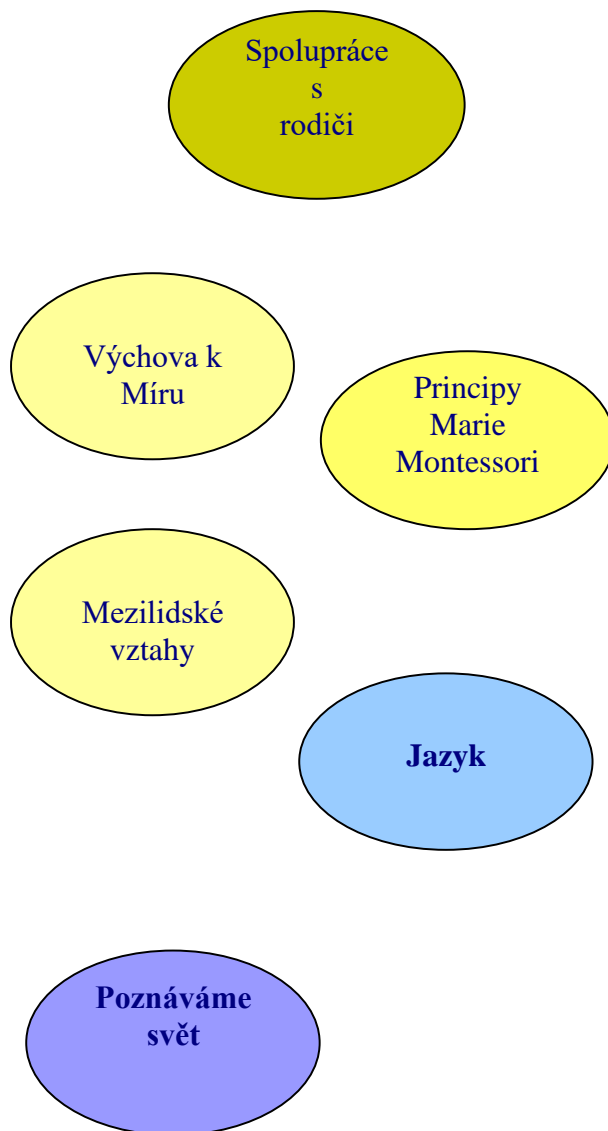
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností

- vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevat

- rozvoj společenského i estetického vkusu

Komunitní kruh

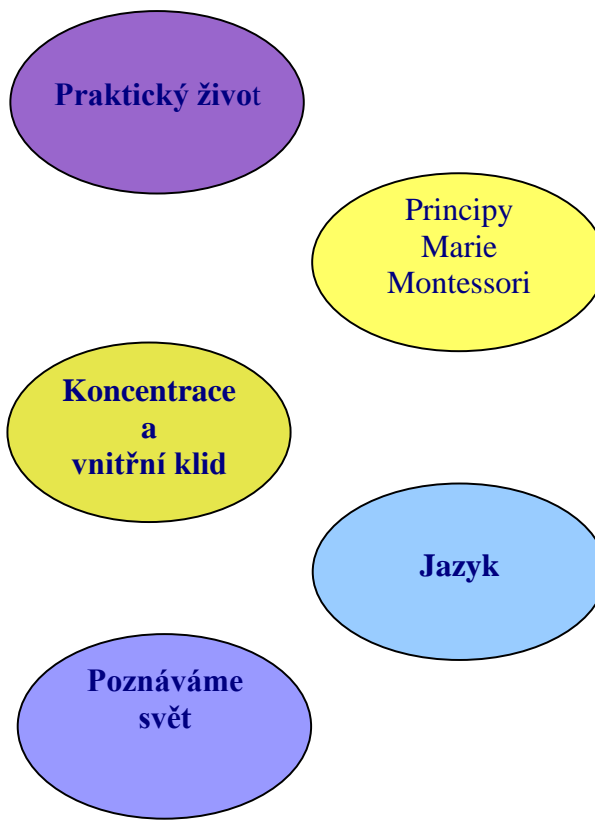

9.5 Dítě a svět – environmentální cíle

Dílčí vzdělávací cíle – seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu

- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Pobyt venku, environmentální výchova v rámci Kosmické výchovy

10. Pravidla v MŠ Montessori Jablonec nad Nisou

10.1 Obecná pravidla pro učitele

- posilujeme láskyplné prostředí, dodržujeme principy svobody, volby, partnerství, přátelství a rovnosti
- pravidla formulujeme v pozitivních variantách – co děláme, ne co neděláme
- vše uplatňujeme v závislosti na konkrétní situaci a s ohledem na konkrétní dítě – ne striktně vždy a všude
- nová pravidla utváříme společně s dětmi
- veškerou práci s dětmi konáme na základě pozorování, vycházíme ze zájmu dítěte, jeho senzitivních fází, polarity pozornosti a z grafů, které vycházejí z pozorovacích archů. Děti necháme zasahovat do nabídek v rámci tematických celků, popřípadě je přímo vymýšlet
- **úkolem učitele je zajistit připravené prostředí, což znamená:**
 - o **uklizená třída, kde jsou všechny pomůcky v pořádku, čisté, kompletní a srovnané**
 - o **uklizená dílna s připraveným materiálem**
 - o **uklizená zahrada s uklizeným domečkem**
 - o **místa, kde se pohybujeme venku, je potřeba předem prohlédnout a zajistit bezpečnou hru dětí (odklidit střepy, zajistit ulomené větve ve výšce očí apod.)**
- průběžně vyměňujeme vodu v aktivitách s vodou a kontrolujeme jejich stav

- průběžně doplňujeme suroviny v ostatních aktivitách
- dle potřeby provádíme úklid třídy a dílny – máme možnost požádat o spolupráci školnici
- **plníme roli průvodce a pozorovatele**
- **v neočekávaných či krizových situacích reagujeme klidně, ihned informujeme ředitelku MŠ a domluvíme se na dalším postupu**
- okny větráme pouze bezpečným způsobem – větračkou
- **při odchodu z MŠ, když jdeme jako poslední, kontrolujeme zhasnutá světla, zavřená okna, vypnutou vodu, spláchnuté záchody v celé MŠ. Kontrolujeme zamčené dveře na zahradu a zakódujeme. V teplém počasí srolujeme zahradní hadici a umístíme ji na její místo. Zavřeme uzávěr vody na zahradu (na WC kuchyň).**
- s rodiči jednáme uctivě a s respektem
- ubrousky a kapesníky doplňujeme dle potřeby
- svačinu si přinášíme z výtahu do jídelny v patře a otvíráme dózy, aby si děti mohly samostatně svačinu brát
- děti mohou ředitelku MŠ, po dohodě s ní, volně navštěvovat v kanceláři
- **dodržujeme pravidla stanovená pro děti**
- ručníky, hadry, utěrky ve třídě a v jídelně vyměňujeme dle potřeby
- pokud není kolega/kolegyně přítomen/a, máme možnost požádat o pomoc při oblékání dětí v šatně školnici
- **veškeré akce mimo budovu školky hlásíme a konzultujeme s ředitelkou MŠ**
- na vycházky, kde plánujeme přechody přes silnici, **nosíme terčík a děti mají reflexní vesty**
- na vycházky nosíme kapesníky

10.2 Pravidla soužití v MŠ

Základní:

- chováme se a jednáme tak, aby nám všem bylo příjemně
- o všem je možné diskutovat
- v MŠ chodíme pomalu, mluvíme potichu, pracujeme tak, abychom nerušili ostatní
- pokud se nám něco nelíbí, je potřeba to říci
- pokud potřebujeme pomoc – s čímkoli, máme možnost o ni kdykoli požádat
- pokud potřebujeme pomoci při práci s materiálem, položíme si k němu „klobouček“ a vyčkáme příchodu průvodce
- pokud někdo vede rozhovor a já mu chci něco sdělit, dotknou se jeho ramene a vyčkám, až se mi bude věnovat

Ve třídě:

- u neznámé pomůcky požádáme o ukázkou
- na aktivity s vodou si bereme zástěrku
- k práci využíváme podložky a koberečky
- s pomůckami pracujeme podle ukázky a opatrně, uklízíme je na dané místo
- svou práci dokončujeme
- rozbité věci opravujeme či nahrazujeme novými (spolupráce s rodiči, řešit hned)
- soukromé věci si ukládáme do svého šuplíku, neotvíráme zásuvky druhých
- věci uložené v šuplíku – ne v šatně – by měly být v patřičné velikosti a smí být jen 1 (nevydává žádné zvuky)
- ruce si myjeme v umývárně, na záchodě, ne u umyvadla ve třídě – to pouze po malování
- rozlišujeme ručník, utěrku
- barevné hadříky mají konkrétní využití (modrý – mokrý stůl, oranžový utírání stolu do sucha, hadr na zem k vytírání podlahy, bílý hadřík je ručník k aktivitě mytí rukou, šedý slouží jako hadřík na vytření nádob dosucha u těžké aktivity)

- při vstupu do třídy sundáme všechny židle (i před třídou i v dílně)
- staráme se o rostliny
- odchod ze třídy – na WC apod. - je potřeba oznámit dospělému, který právě nepracuje s jiným dítětem
- věci z MŠ domů neodnášíme
- sedíme na židli nebo na zemi, na stůl si dáváme věci
- chodíme okolo koberečku, slouží jako pracovní plocha – veškeré části pomůcky ukládáme na kobereček
- pokud chceme s někým pracovat, musíme se domluvit předem, jinak respektujeme každého jedince a nerušíme ho při práci, pokud se chceme dívat, činíme tak ze vzdálenosti minimálně 1 m
- pokud chceme práci přerušit – odejít na svačinu, na záchod. – je potřeba si k práci dát svou jmenovku
- materiály nemícháme dohromady
- třídíme odpad
- štětce vymýváme u umyvadla, utíráme do hadru a vracíme zpět do dílny
- odkapávač u umyvadla slouží pouze na nádobí

V dílně:

- na aktivity s vodou si bereme zástěrku
- na malování si bereme zástěrku
- na stříhání používáme velký táč
- u řezání pilou je vždy pouze jeden!!!, jestliže se chce někdo jiný dívat, MUSÍ být nejméně 1 m vzdálen
- pily zavěšené na zdi sundává dospělý
- nůžky nosíme zavřenými čepelemi v sevřené dlani
- materiál z dílny si domů neodnášíme
- hřebíky zatloukáme do dřeva z truhly, špalky slouží pouze jako podklad
- s kopírkou pracují dospělí a děti, které to zaručeně ovládají

Na lehárně:

- pracujeme na koberci, mimo odpočinku nelezeme na postele, nevytahujeme molitany
- skříně s výtvarnými potřebami využívají dospělí
- po obědě si na lehárně vybereme místo na odpočinek a v klidu a potichu odpočíváme. Do příchodu všech ostatních si můžeme číst, prohlížet knížky.
- peřinku s polštářem si bereme hned po příchodu na lehárnu
- pro kapesník si chodíme kdykoli, vyhazujeme ho do koše
- na záchod z lehárny odcházíme jen v nezbytně nutných případech, chodíme čůrat po obědě
- peřinky i deky skládáme a uklízíme do skříně
- bačkory si urovnáváme k místu, kde ležíme
- s knížkami zacházíme opatrně
- svlečené věci si urovnáváme k místu, kde ležíme
- čas vstávání si můžeme ověřit na hodinách umístěných na zdi, není nutné se na něj ptát

Elipsa a cvičení ticha:

- před začátkem elipsy si uklidíme práci nebo si dáme k aktivitě jmenovku
- máme volbu jít na elipsu, nebo pokračovat v rozdělané práci – v tichosti
- na místě, které si vybereme, sedíme od začátku do konce – nepřesunujeme se!!
- na elipse jsme v klidu a potichu, celé naše tělo je v klidu
- ke stolečku/koberečku se přistupuje postupně
- předměty uchopujeme opatrně a držíme je oběma rukama
- sledujeme ukázkou a tu poté opakujeme i se způsobem předávání/ ukládání
- kdo se zúčastní elipsy, má volbu se účastnit i aktivit nabízených po elipse nebo cvičeních ticha

V šatně:

- suché věci ukládáme do skříňky, mokré na sušák – kromě kombinéz a bund – ty věšíme na skříňku - a pláštěnek – ty věšíme na věšák v šatně
- **své věci si do skříňky ukládáme poskládané (ne zmuchlat a nacpat do prostoru)**
- horní plocha skříňek zůstává prázdná, stejně tak věšák v době sucha – slouží pro návštěvy
- topení zůstává prázdné, na sušení slouží sušák
- věci, ke kterým se nikdo nehlásí, lze uložit do prádelního koše za dveřmi na dolním WC
- náhradní „školkové“ věci jsou v modrých kontejnerech v policích v šatně – po použití je potřeba je vyprat a vrátit
- pokud na ven odcházíme na zahradu, čekáme na lavici za umývárnu – v tichosti a v klidu dokud nás dospělý nevyzve k odchodu ven
- pokud odcházíme jinam, čekáme na schodech – sedíme u levého kraje, v tichosti a v klidu dokud nás dospělý nevyzve k odchodu ven

Venku:

- **dodržujeme domluvená stanoviště**, kde na sebe čekáme
- po silnici se pohybujeme ve dvojicích a u kraje
- **máme na sobě reflexní vesty a učitelky mají terčíky**
- první dvojice volí přiměřené tempo chůze, zastavuje se před křižovatkami na konci chodníku a rozhlíží se
- pokud je možné utíkat napřed, tak se po chvíli zastavíme, počkáme na ostatní, nebo jim běžíme zpět naproti
- s klackem malujeme, nebo stavíme, hrajeme si s ním tam, kde nejsou děti
- s klackem chodíme velmi pomalu
- **rostliny necháváme růst a živočichy žít**
- kameny pokládáme pomalu na zem
- šiškami házíme na cíl – ne po sobě
- sněhovými koulemi házíme na cíl – ne po sobě
- nestrkáme se a nepošťuchujeme ani z legrace
- v zimě sedíme na bobku, ne na zemi
- za věci, které jsme přinesli z domova a vzali jsme si je i ven, zodpovídáme sami
- boby a ježdíky si bereme pouze své nebo školkové

Na zahradě:

- **na zahradu vstupuje jako první vždy dospělý**
- s vodou na zahradě – při teplém počasí – pracujeme po dohodě s průvodcem
- hračky ze zahrady ukládáme na patřičné místo
- na plachtu na pískovišti nestoupáme ani na ni nic neházíme
- s pískem pracujeme na pískovišti
- kamínky z kamenného potůčku neodnášíme jinam
- kačírek z pod klouzačky a houpaček necháváme na jejich stanovišti
- nářadí využíváme pouze k určenému účelu dle ukázek průvodců
- záhony obcházíme
- nahoru chodíme po schodech nebo po dvou určených cestách
- lezeme na prolézačky nebo na stromy, ne na domečky ani na zábradlí u domku
- než odpoledne odcházíme ze zahrady domů, uklízíme hračky do domku
- v houpačí síti je vždy jeden
- pokud jsou houpačky obsazené, zůstáváme za kačírkem a blíž nechodíme
- pokud odcházíme na záchod nebo do šatny, oznamujeme to průvodcům
- čůrá se na záchodě

Svačina:

- před svačinou si myjeme a utíráme ruce
- bereme si tolik jídla/pití, abychom to snědli/vypili
- **než odmítneme pomazánku, namažeme si trošku na růžek pečiva a ochutnáme**
- na svačinu používáme tácek
- sedíme s nohama pod stolem
- naléváme si pití oběma rukama
- rozlité pití utíráme hadrem k tomu určenému
- drobký dáme do koše
- vyškrábané kelímky lze hodit dle materiálu do tříděného odpadu
- svačíme v klidu a potichu
- pokud dojdou tácky, bereme si ubrousek
- svou svačinku si bereme také na tácek
- špinavé nádobí odkládáme na ták pod linkou
- špinavé hrnky odkládáme vedle sebe, skleničky maximálně dvě na sebe
- pusu a ruce si utíráme do ubrousků, ty vyhazujeme do koše
- na židli sedíme, houpeme se na houpačce
- **když dojíme, uklídíme si místo, kde jsme svačili, zasuneme potichu židličku**

Oběd:

- před obědem si myjeme a utíráme ruce
- příbory si na talíř ukládáme potichu – lze vložit ubrousek
- talíř i hrnek nosíme oběma rukama
- příbory si vedle talíře rozmístíme dle pravidel stolování
- naléváme si tolik polévky, abychom ji snědli
- rozlité pochutiny utíráme hadrem, který je k tomu určený
- kuchařce hlásíme množství a na co máme chuť
- zbytky třídíme do misek, k vyškrabávání používáme stěrku
- pokud něco rozlijeme na zem, nebo rozbijeme talíř/hrnek, poprosíme školnici o pomoc při úklidu
- pro druhé jídlo si chodíme pouze tehdy, stojí-li u pultíku kuchařka
- polévku je potřeba alespoň ochutnat
- naléváme si pití do poloviny hrnku – při chůzi se nevylije
- obědváme v klidu a potichu
- místo po obědě po sobě uklízíme
- odchod z jídelny hlásíme dospělým